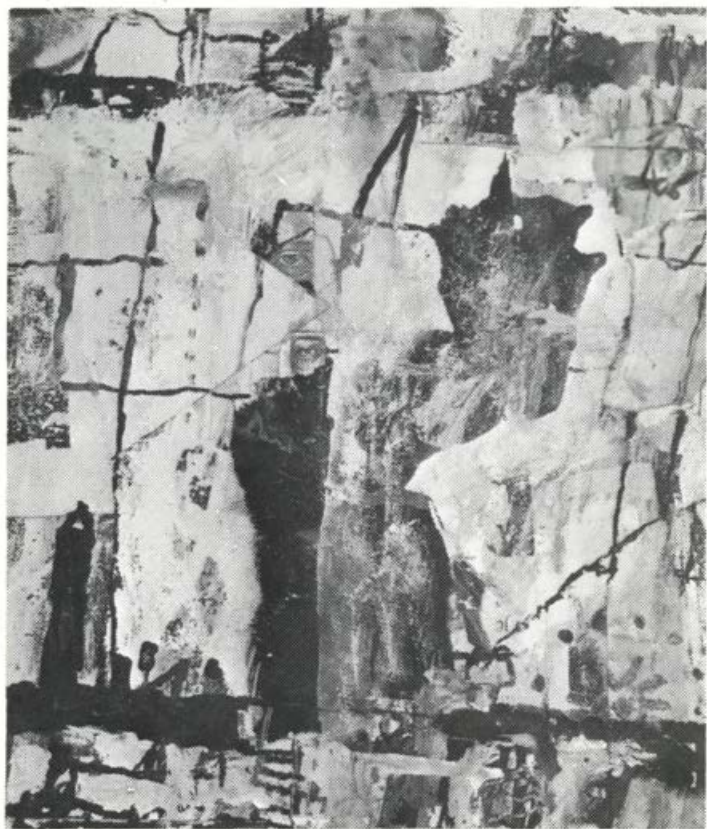

Šaleški razgledi 9

Literarni almanah

HOTENJA 11

*Nekaj ur stran od vaše
lipe, pod katero nastajajo
enajsta Hotenja, kujejo svoje
težke verze topovi in regljanje
strojnic je njihova melodija.
Pesniki so postali vojaki,
med čustvi zmaguje sovraštvo.
Ljudje spet oblačijo kožube
in možgani jim krnijo.*

*In vendar, obstaja nekaj
čemur pravimo umetnost.
To nekaj je svetloba, ki ne
rešuje, a blaži. Hudemu
navkljub, ali pa morda
ravno zaradi tega, ljudje še
vedno čutimo ljubezen,
bližino soljudi in narave; še
vedno bočemo dibati po
svoje in svoj svet deliti z
drugimi.*

*Šaleški literati ustvarjajo
iz leta v leto in le tu in tam
je iz njihovih razmišljanj
čutiti breme vsakdanjosti.
Prvinska čistost čustev se
skozi tisočletja ne spreminja
in tako se ne spreminja tudi
pristnost izpovedi. Ljudje
čutimo in ustvarjamo iz
sebe, zase in za druge.*

*Ali obstaja kakšen razlog,
da bi bilo drugače ?*

Vlado Vrbič

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

886.3-82

HOTENJA 11 : literarni almanah / [uredila Marjan Kukovec-
Quki in Matjaž Šalej]. - Velenje : Kulturni center Ivan Napotnik,
1992. - (Zbirka Šaleški razgledi ; 9)

1. Kukovec, Marjan
32858112

Literarni almanah

HOTENJA 11

Šaleški razgledi 9

68854/9

1993/590

izdajatelj izdajatelj

ŠALEŠKA HOTENJA

15-letno druženje in kvalitetno ustvarjanje šaleškega literarnega almanaha Hotenja je v slovenskem (ne samo šaleškem) literarnem prostoru zaznamovalo še danes dobro vidne stopinje, h katerim se vedno znova vračajo mnogi naši prijatelji in sodelavci iz drugih krajev in literarnih društev. Ta naveza nas druži v snop žarkov, ki prebada temna, hladna jutra vsakdana. Iz njih kalijo brepenenja po izpovedovanju lastnih ali družbenih hotenj ter direktno poseganje v rast in razvoj le-teh na takšen ali drugačen način. Plantaže šaleškega pesnišča so tako obdelovala peresa pretežno šaleških avtorjev kljub velikemu, da ne rečemo ogromnemu, prilivu sadow od drugod. Želja po pristnem in lokalno kvalitetnem domoznanstvu je bila sprva lepo mišljena in močno zasidrana, zato je prevelik prliv kratkomalo preprečevala. Prav tako finančna podpora s strani občine, ki pa je z leti vedno bolj blapela in je prav v letošnjem letu pokazala svoj pravi obraz. Namesto k dvigovanju, vzgoji in materinskem odnosu do domače pisane leposlovne besede, jo le-to počasi a vztrajno odriva na deponijo šaleške kulture, kot to počne na drugih področjih. Pravkar navedeno je tudi vzrok za dvoletno stagnacijo izhajanja literarnega almanaha in ponovno druženje s šaleškimi razgledi. Prav njim gre zahvala ob izidu 11. številke in vsem vam, ki s svojimi prispevki kujete našo skupno pot iz domače zaplankanosti in mačeboustva. Zato smo se v uredništvu pri nadaljnjem snovanju odločili, da se ne bomo več toliko obremenjevali z lokalizmom, ampak bomo skupaj z vami ustvarjali literarni almanah, ki se ga slovensko literarno občinstvo ne bo sramovalo.

Se bodo naša literarna hotenja kdaj izkopala z deponije šaleške kulturne scene? Še kdaj uzro s pepelom lastnega ognjišča zastrte oči mikavnost slovenske modrine?

Uredništvo

Karel Klančnik-
Jernej Roj
(1928 - 1988)

PESMI

Izbor pesmi: Ivo Stropnik

Jernej Roj, s pravim imenom Karel Klančnik, se je rodil 13. oktobra 1928 v Šoštanju. Pesniško je bil najbolj ustvarjalen v začetku petdesetih, tj. v času t.i. lirskega deziluzionizma, vendar Rojeva intimistična lirika ni bila nikoli ovrednotena v svoji dejanski programski teži in poetični vsebini, ki ju je - navkljub kljubovalnemu času - ustvaril z izvirnim sonetizmom v treh samozaložniških pesniških zbirkah: Patetični poem - Pomladni poem (1953), Heroika (1953) in Šeherezada (1953). Umrli je leta 1988. - Več o njegovem življenju in delu gl. v: Šaleški zbornik 1, ŠR 8, 1992, str. 164 - 176 (= Ivo Stropnik: Antološki sonetizem Jerneja Roja). Pričujoči izbor je odbran iz Rojevih bibliofilsko objavljenih pesniških zbirk. (Ist)

OBREŽJE MLADOSTI

1

*Mladost. Ob temni vodi mlin in žaga.
Neslišno mimo so drseli splavi...
Mladost - sanjarjenje v visoki travi
in sončni jez, na njem telesa naga.*

*Pastirski ognji in jesenska vlaga
- mladost je bojna igra na dobravi.
Po dežju stali v mlakah smo na glavi,
lasé kuštral je vetrc - sapa blaga.*

*Mladost je pokošeno polje v vojni.
Pa je zapel nekdo: "Lepo je biti
v tem času mlad!" in zrušil se pod streli.*

A vedno so ljudje napev povzeli.

*Mladosti nismo mogli fantje skriti.
Otroci so jo slutili po vojni.*

2

*Žerjavico je sonce v noč pustilo.
Telo vsrkava slastno vonj poljane.
Le tu in tam med drevje mesec kane.
Temèn je veter, bušknil je pod krilo*

*in strastni prsti škrob zmebčajo v svilo.
Pomladna reka čez bregove plane
- tako te dvignem. Fanta jok ne gane.
(V pelodnem maju se je to zgodilo.)*

Tesno dehteči zemlji te priljubim.

*Dekle selivka je, ko ljubi vroče,
se vda ljubimcu, smeje se in joče...
In zemlja je v vseh časih jedra žena,
ki vsakomur pripada - zapuščena.*

Prelamlja silen vrisk mi grudi. Ljubim.

3

Še veš, kako odvrgli smo orožje!

*Prostran je svet in ozek pojmi prostosti,
o njej smo vse drugače peli v hosti,
ko nas je v zimah grelo domotožje.*

*Navrglo ljudstvo za nameček rož je.
Tovariš bojni, nismo brez mladosti.
Odpni čelado - še lasje so gosti.
Naš "Zbogom" je nasvidenje orožje.*

*Poslednji miting. Ognji plapolajo.
Kdor pije, naj zalije ljudsko vstajo!*

*Sodrugji smo se na sipinah zbrali.
Glej, mlak ni več, kjer plulo je brodovje,
naš sanjski svet preraslo je grmovje
in mnogih ni, ki so se tu igrali.*

(iz zbirke Patetični poem - Pomladni poem, 1953)

POPOTNIKA V JUTRO

1

Dani se. V plavem morju mesto plava.

*Pljusk barv v temo in rožnat svit oblije
meglo nad parkom, ki zeleno sije.*

Voden preliv svetlobna je poplava.

*Slonim ob oknu, ples me ne zabava
in tuje mi dekle poljub napije.*

*Smehljaj poznam - ta črta žalost krije.
Zares se iz srcá v srcé poznavá.*

Stisk roke. Brez imen. Nekje na cesti.

*Oba brez cilja, trudna, polna dvoma.
Razberi v pesku najini povesti.
Slučajno potepuha sva brez doma.*

Prekinila si prva molk: "Si res ti...?"

In žejen sem oblak, ki k morju roma.

2

Popotnika sva v jutro med aleje.

*Ves najin mir je v šumnem vodometu.
Utrgam rožo in jo dam dekletu.
Minute molka vodna ura šteje.*

Kri smrtnika ob ženi se ogreje.

*Poljubljam te. Ne vem, kje bom ob letu.
Morda usabnem v tvojem ozkem svetu,
kjer bom viharil tvoje žive meje.*

*Poglabljaj dno sem struge - divja reka,
a zdaj sem tok, ki ruši in razliva
se čez svoj breg ob času le naliva.
In v tebi morje, plima sem, oseka...*

*Razpni me veter, tèsna je obleka.
Po zemlji moj obraz se vate steka.*

3

*Jutranje sonce - star slikar izpira
paleto. Hladne sence so postale.
Še pravkar tvoje so nozdrvi plale,
na ustnah zdaj šepet krvi izvira.*

*Med drevjem smeh... Pijan napev zamira.
Dekleta so. Zapuščajo lokale.
Naplavi noč na tuje jih obale
in jutro vrača mir jim do večera.*

*Moj fant, srcá pred sabo ne zapiraj!
Kar ni doslej zamrla tvoja vnema
do žen v vrtincih čutnega objema.*

Prijetna rosna trava je objema...

*Prekmalu dànes bo za naju - včeraaj.
Pod noč razgrneva svoj plašč za zmeraj.*

(iz zbirke Patetični poem - Pomladni poem, 1953)

RAZSUTI LASJE

1

Razsul lase sem in odpel čelado.

*Nocoj je zimski kres in ob kaminu
ždi mama. Nič ne ve o svojem sinu.*

Doma prižgali grčavo so klado.

In borci žgemo nad vasjo grmado.

*Tovarišem sem tuj. Ob mrzlem vinu
pri žitnih stopah v našem starem mlinu
vasujem.*

Ni prešlo še vse v navado.

*Ozračje mehko je, nebo je snežno
in padlim borcem dalo je odejo.*

Odjuga je in večje so izgube.

Uporno čelo črta globlje gube.

*Nocoj se splazim v vas za živo mejo
in stisnem k ženi pretesno se - nežno.*

2

*Zmrznjen jez - tramovje poka, taja
se led in plošče stiskajo zaporo.*

Doma sem skoraj. Vračam se pred zoro.

Za zmeraj vrnemo se sredi maja.

*Raz veje ivje snamem. Topla staja
me sprejme. Voha me živina noro.*

*Rezget - moj žrebec vzpne se in oporo
na mojih ramah najde in se vsaja.*

*Od naše biše ozka luč se sleza
čez dvorišče. Na stežaj odprta
so vežna vrata in luči gorijo
povsod. Pri nas na svet večer bedijo.*

Ob oknu sem in gledam v izbo z vrta.

Zdaj streljam.

Vznak se stegneta čerkeza.

3

*S kopitom puške okenske okvirje
izbijem in ubijem Azijata
do konca. Pravkar sta ubila brata.
Kadijo se ostanki še večerje.*

*In z mojo ženo je imel razmerje
nekdo. Razčesnila ji je lopata
glavo. Iz ust ji gleda bela vata...
Prišel na svet oboroženi mir je.*

*Iztegnil zvesti jezik naš ovčar je
in deda je možganska kap zadela.
Pod jelko babica je zledenela
in blavec - kaj bi s blavcem -
bil že star je.*

Kobil petero moja roka je objela.

Na iskrem žrebcu pnem se v mrzle zarje.

(iz zbirke Heroika, 1953)

P
R
O
3
A

21.471 PRAH - 18.36. H - 23.11. 1992

19.03. H - 23.11. 1992 - 21.471 PRAH

21.59. H - 23.11. 1992 - 21.471 PRAH

Andrej
Krevzel

POKRAJINA V AKVARELU

V Ermoni je bilo slavlje ped nad gladino reke, ki je tekla skozi središče mesta in delila stari del od novega. Množica je drsela po nočni gladini vode. Sonca, ki se je pred nekaj urami zataknilo za baročni zvonik, ni bilo več. Svetloba večernega mesta se je odbijala od valov v številnih odsevih in vsak dotik je bil drugačne barve. Od daleč je bilo mesto slišati kot brnenje vesoljskega plovila, ki je v blišču pristajalo na ravnini pristajalne steze.

"Hej, dragi moji, gor grem pogledat strašen razplet zgodbe, za katero so mi rekli, da mnogo obeta." Takoj je poskušal telefonirati Arnie, vendar si je premislil. V jeseni se vidimo. Po koritu so drvele vprege in duhovi legionarjev, pomešanih z beraškimi domačini, ki so poskušali posnemati stari Rim in njihove mestne navade. Za njimi so se potapljale race z ribjimi pljuči; resnično bi lahko rekli, da so puhasti račji mladiči s še nera-zvitimi perutmi in odraslim ptičjim stasom švignili v nadržje motne reke kot izstrelki, se nato dvi-

gnili iz notranjosti nad gladino, siknili v zrak kot kitajska svetila in se visoko pod nebom razpršili kot bengalični ogenj. Ko so ljudje pri nekem vžigu, ob katerem je vse zajela panika, videli gasilno brizgalno, jih je ob pogledu na pošastno napravo oziroma stroj deset omedlelo od prese-
nečenja, ostali so se pri prči pootročili. Za njih ni bilo dvoma; legije so dajale vtis imperatorjev in vse je kazalo na krvave obračune.

"Sven. Verjetno boš zelo presenečen, ker ti pošiljam pismo. Glede javljanja sem veliko okleval. Kanil sem najprej poslati telegram, toda zazdelo se mi je, da bi te preveč vznemiril. Prepričan sem, da se po vsej verjetnosti ti tega zavedaš malo manj, hočem reči, da se daš manj presenetiti, kakor o tebi predvidevam jaz. No spomnil sem se, kako telegram, vsaj tukaj na Štajerskem, gre skozi srce, kako ga kot ostro rezilo prereže na dva dela. Misli na slike srebrnega varuha v domačem kotu ali na prerezano goveje srce... Pomislil sem na telefon; toda kje najti to vražjo tehnično napravo, kje izbrskati številko, vidiš, zato se mi je pismo zdelo najprimernejše. Res je tudi, da sem za tovrstno komunikacijo porabil veliko energije, hočem reči, da sem se s težavo in muko v srcu lotil pisanja na papir, kar lahko razbereš iz poniglavo raztresene pisave. Oglasil sem se ti zato, da me obiščeš ob prvi priložnosti, kajti zame je to zelo pomembno, če pomislim in na to ves čas študiram, da danes nihče ne omenja patriotizma. Tako je tudi prav! Navsezadnje je današnji čas popolnoma drugačen... vse je drugače..., saj smo sami, mar ne...?"

*Pozdrav s premile Štajerske
Tvoj stric Albert*

Ujec Al torej, se je globoko zamislil Sven. Toda čemu vse skupaj tako iznenada, se sprašuje. Po tolikih letih se oglasi kakor star prijatelj dvomljivega slovesa in poskuša z njim poiskati stike z vsakdanjimi primeri, kakor da so njune življenjske poti bile prepredene s pogostnimi in rednimi srečanji.

Mmmm, koliko časa je poteklo, odkar je bil nazadnje pri njem. Za tem je bila že cela večnost, mala zgodovina, leksikon drobnjarij in različnih pestrih dogodkov, ki so ju čustveno in fizično na moč razdvajali. In zdaj pride ujec Al na površino modrega planeta kot krt iz rova in ga vabi... Sven se zazre skozi okno. Razmišlja o še enem odstavku, ki ga navaja v pismu. Takole razlaga: "To je legendarni dotik zraka s površino Štajerske, dragi moj Sven..." (Poglej no, pravi mu dragi Sven). Štajersko in ujnovino vidim iz zraka kot veliko žlico. Misel mu močno buri domišljijo, nasploh ob tem mrakobnem popoldnevu, ko se sklanja nad papirjem in zapisuje, kar bi naj zanimalo prejemnika začaranega pisma. "Drobne reči delajo vsakdanje življenje, medtem ko velike zgodovino..." zaključuje. Težka mora ga daje, ugotavlja Sven, ko poskuša z druge strani okna priklicati tisti redek lahkotni obisk v dopoldanskem času. Začne brodit po spominu, prepričan, da je resnično bilo v dopoldanskih urah, rahlo rosnih od nočnega dežja, v močnem zelenilu dreves, v bleščavosti mokrote na listih in travi; spominja se v nedeljo oblečenega Alberta, sicer ne tako zakomplicirano zapetega kot v prispemem pismu, toda spominja se ga oblečenega v pražnje, ko je nekam odhajal, veseleč se skrivnosti samo njemu poznanega cilja.

Katke, svoje hčere, si ni upal predstavljati, ujna pa je bledela kakor razpadajoča freska na steni kapelice.

Zadnje vrstice so se mu zdele posebej zmedene. Naprimer, nihče ne omenja patriotizma. Spreletela ga je negotovost. Jezava rdečica ga je pognala v zrak. Pohitel je, tekkel je po celem hodniku do vhodnih vrat kontejnerja poiskati prinašalca zagonetnega pisma, da ga povpraša po navodilih, če že ne po nasvetu, kako naj si razlaga pomen njemu omejenih besed. Ko pride do praga, poštarja ni več. Preprosto je izparel pod oblake.

Potem ga namuči enigmatičnost v "vse je drugače". Kaj za, je vse drugače! Mogoče zamegljen program statistov, katere si je predstavljal na širokem sončnem polju, ki kot ljudski veseljaki skačejo gor in dol z voza, polnega sena, in pri neobičajnem trimu pojejo alegorično pesem. Zdelo se mu je nemogoče pri pokrajinski simbiozi oziroma usklajenosti vlage gozdov in travnikov s poletno vročino, nasploh so se mu vse predstave v nazornosti spreobrnile, ko je ujec Albert omenil, da Paskal pripravlja neko predstavo. Le kaj bi naj pripravljaj. Kaj pa naj bi nasploh predstavljal?

Dodobra si ni znal predočiti "zdaj smo sami..."

Bogseusmili, kakšna ujčeva provokacija se mu je zdela v podstavljenih besedah, kakor da so mu uhajale iz ust kot slama iz strašila. Le čemu je nalepil toliko jalovega truda na polo japonskega papirja? Sven se je pomiril. Skratka, ujec Al sodi, verjetno vznemirjen zaradi Paskalovega početja ali pa je temu botrovalo neko drugačno vzdušje, da smo sami, samcati na tem grotesknem svetu, da

so dejstva pač sama sebi namen in da jih nima smisla razčlenjevati v nedogled. Namrdnil se je. Ne ve, kako naj sprejme novost, z veseljem ali pasivnostjo, kajti težko mu je bilo označiti ujševo nepredvidljivost.

Pred njim je bila motna projekcija v lestvici sivih tonov, ki so hkrati kazali na slabo fotografijo amaterskega snemalca. Podoba po spominu se mu je zdela nezanesljiva, kakor so bili nezanesljivi vsi kemični pripomočki z razvijanjem vred. Prepariranost na zrnatem papirju je osrečevala z minimalnim učinkom, in ko je poskušal določiti značilnosti, se je v trenutkih oblikovanja njegove podobe počutil zadovoljnega, če mu je lahko dostop do Štajerske omogočil na različne načine. Lahko se je gibal po zraku iz točno določene točke, tako meter ali dva nad pokrajino, nad priljubljenimi tlemi Štajerske, potoval skozi ozračje kot bard, in ko bi v resnici moral pristati, dati sebi človeške poteze, je zginil daleč za obzorje. S takimi pristopi se mu je na moč prikupil, vseh mu je bila Albertova ekshibicija. Po razčlenitvi pisma mu je bilo neskončno do tega, da bi tako kot on z golimi nogami zataval nekam brezciljno in da se pri tem s podplati ne bi dotikal peščenih tal.

&

Navkljub brezvoljnosti in visoki poletni vročini je bila zabava pri Arnie vzdržna. Vse je kazalo na to, da je hotel toplomer ponoreti do konca, če ne bi prijetno vlago vzdrževali z velikimi količinami hladne vode v vsemogočih in raznovrstnih do roba napolnjenih posodah, ki so jim bile na razpolago. Nadpovprečno so porabili veliko kaset-

nega ledu, stresenega v visoke kozarce s tropičnim sokom, zato niti ni bilo čudno, da so se izogibali alkoholnim pijačam, kar bi v normalnih okoliščinah izgledalo totalno nesmiselno, če že ne noro. Izjema, kakor je vedno pri takih stvareh, je bil harfist, za katerega se ni vedelo, ali je to bil ali ne. Sicer pa je bilo v teh težko složnih trenutkih poletja vsakemu posebej malo mar njegovih kvalifikacij, v glavnem, ko so se ostali nacejali z mrzlim palmovim sokom, je on kot folklorni patriot trmasto vztrajal pri pivu iz hladilnika, vendar s to posebnostjo, da steklenica ni bila zelene barve. Tihoma so bili vsi prepričani, da lajfa ni moglo biti zaradi izrednih razmer v ozračju. Glasbo so poslušali iz nacionalnega studia, kar je bil Arniejin predlog, v kar pa je Sven iz čistega protesta podvomil. Menil je oziroma natanko je vedel, da je razlog medlosti razpoloženja tičal čisto nekje drugje, da se pri tem ni bilo moč zgovarjati zgolj na vremensko konfuzijo. Arnie, gostiteljica in organizatorica družabnega bala, je kršila zračni prostor sobe v ohlapni majici. Jedra prsa so ji drzno plapolala in silila na svobodo. Bila je deklica za vse. Stregla je zdaj enemu, zdaj drugemu, vsem po vrsti. Hotela je utišati krasnega Dantona, ko ji je Sven nežno položil roko na ramena.

"Počakaj", je šepnil in prisluhnili so sumljivim novicam radijskega napovedovalca.

"Misliš, da bo vojna...?"

"Lahko postane zelo nevarno."

Harfist iz zloveščnosti nenadoma potisne vročo glavo v vodo, da je zacvrčala kot razbeljeno železo. Tipu se je ob slabih novicah očitno zbledlo.

Toda nihče ga ni hotel odvrniti od smešne akcije. Čakali so, nekdo je celo uporabil štoparico, da bi izmeril, kdaj bo samozvani glasbenik visokega ranga prišel po sapo. Ko je naposled zasikal, so že poslušali glasbeni kolaž zahodne Evrope in se poskušali navdušiti ob obujanju spominov na mini upor, ki so ga pred dnevi izvedli na katedri.

"Najboljši profesor je tisti, ki da možnost za upor," pravi Sven, "dobrodelneži ali dobrohotni tipi mi gredo na živce."

Predvsem punce se niso strinjale z njegovo trditvijo. So pač imele svoj razlog.

Oglasi se harfist.

"Čez tisoč let bodo moje kosti skupaj s harfo vrhunska in edinstvena najdba arheologije, če se bo takrat še tako imenovala. Najbolj tragično v tem trenutku pa je, vsaj meni se zdi, da bodo vsi moji znanci odkopani v pločevinastih škatlah. Vidite dragci moji, ali imam prav ali ne?"

In ko so vsi rekli v en glas "prav imaš", je nadaljeval: "Takrat se bom vrnil na takole zabavo, kakršno imamo danes, poiskal vas bom in spet bo vse okej..., nadaljevali bomo, prisegam... Znova pljuskne v vodo. Nihče več ne bi bil pozoren nanj, če se ne bi okoli njegove potopljene glave razvil oblak izbljuvkov, vzniklih na površje. Arnie ga je v hipu izdrla iz tolmunca, vzela brisačo in mu skrbno očistila obraz.

"Upam, da bo zdaj dal mir," je nekdo pikro pripomnil. Vnovič so prisluhnili topemu glasu napovedovalca, ki je napovedoval poskusno zatemnjevanje mesta, kar bo resne ljudi spravilo v skrb,

medtem ko se bo ravbarjem nasmejalo do ušes. Drugače se je vsem zdelo, da možak na oni strani Dantona sedi v kadi in namesto informacij v eter spušča šumenje vode iz kopalnice. No vidiš, so vzradoščeno menili, tudi onim v državnih studijih trda prede, skratka še bo peklenko vroče.

Obeti velike zabave so spuhteli v ozračje. Svena je nek vrág sunil od drobovja navzgor proti gol-tancu. Svinjsko se mu je rignilo. Zavrtel je z očmi, ker ni hotel vznemiriti Arnie, da ga muči sindrom klade.

"Rad bi šel," je zinil preplašeno. Vsi so zabrun-dali v znak protesta. Arnie je našobila usta:

"Kaj te muči dragi?"

Nekdo iz tropa se je cinično posmehnil: "Žvep-lo bo žrl." Sven se je nagnil k njenemu ušesu in ji šepnil. Čez Arniejin obraz je stekla skrb. Rekla mu je, čuvaj se, in ga poljubila.

&

Noč mu je bila morasta zaradi dveh razlogov. Zaradi lastne neopreznosti, ko je prečkal železniške tire in zaradi slabosti po užitem belem napitku. Ni si mogel odpustiti neprevidnosti. Ko je prestopal železniške tire, oziroma ko je bil tik pred tem, da jih prestopi, je mimo njega švignil vlak in zdaj je trpel v predstavah lastnega pogreba. Sanjal je, kako skozi krsto, ki je imela majhno zastekljeno lino, opazuje duhovnika z vdolbinami v lobanji namesto oči in še druge meglene neprepoznavne podobe, sklonjene nad njim, ki so ga z iztegovanjem rok in krčenjem dlani proti sebi

vabile, naj se povrne mednje. Vse dosedanje podobe slave smrti so se mu sesule v prah, v ironično pokončevanje življenja. Ni se mu zdela častna za mladeniški heroizem, zaman, da bi se ji metal v naročje, brez smisla, da bi ji kujavo daroval svoje življenje za višje cilje, za blagor kesa in usmiljenja, trpljenja in obžalovanja. In zameril je tej podobi smrti, ki ga je hotela tako enostavno zabrisati po nasipu grušča, jeklenih tirnic in s katranom prevlečenih hrastovih pragov. Skozi okence je lahko videl posmehljive izraze neprepoznavnih pogrebcev, torej vse tisto, v čemer je neznosno trpel in se mu je zdelo vse odvratno neprivlačno. Svinje!

Duhovnik je odrival drhal z velikim pečakom v rokah. Pri robu je kamen dvignil visoko nad pošastno glavo in potem z vso silo sunil navzdol proti ležišču. Sven je v grozi sledil bližajoči se kamniti kepi, in ko je bila tik njegovega telesa, je močno počilo. Vrglo ga je pokonci. Dolgo je trajalo, preden je prišel k sebi in dojel dogajanje zunaj kontejnerja.

Po hodniku je ropotalo. Fantje s fakultete za živalsko medicino so rogovilili na vse kriplje. Neusmiljeno so tolkli po vratih vsake sobe in priznati si je moral, ko je dokončno prišel do normalne sape, da jih je bil zelo vesel. Rešili so ga težke more, čeprav je vedel, da ne bo mogel več zaspati. Napol sede je preždel do jutranjih ur, ko je zoreča svetloba začela vračati nekaj otipljivega in logičnega. Menda je kar v polsedečem položaju odšel v kopalnico in odvil bateriji do konca. Najprej topla, je moledoval, veliko tople vode, da popustijo krči. Kabina je bila kmalu

polna meglene sopare. To je dobro. Prepustil se je ostremu bičanju vodnih niti, ki so pritekale iz cedilnika nad glavo. Vroča voda ga je žgala po telesu in mu hkrati omogočila, da se je izvlekel iz opičje skrotovičenosti v normalen stas. Ko je po otiranju z brisačo ugotovil, da svet le ni tako krut okoli njega, je po kotih odkril sledi vražje nočne hajke. Po tleh je ležala razbita steklovina, v koritih je bilo v detergentih namočeno pobruhan perilo. Vznemiril ga je smrad alkoholnih sparin, podvizzal se v sobo in jadrno zložil v potovalko nekaj predmetov za osebno nego. Pri tem kar ni mogel priznati, da je ob odhodu z Arniejine zabave odkril mejo med dvema svetovoma. Verjetno vsega ne bi mogel nikoli dokončno opisati, mogoče je tako bilo tudi prav, da ji ni omenil tega čudnega prostora pod skajem, da ji je zamolčal ujčevo pismo, da se je spotaknil ob lesene deščice v rjavem odtenku, ki so anahronizirale neko blede sliko železniških tirov, da je nanj vplival nepojasnjen znak v čudni krivulji, ki ga je spomnil na bolečino v trebuhu, da je to bila pozabljivost spraviti jih v določen simbolni pomenski red, ki bi mu poskusil dati natančnejše podatke v tabelo in izdelati odčitljiv graf. Zazdi se mu, da je brezračni prostor dokončno dovršen, ne dovoljuje ničesar - niti obrazložitev niti pojasnila. Pa vendar, da ne bi preveč brodil po megli, najde na dnu zanimivost, kar mu hitro menja moreče razpoloženje. Skozi zloben nasmeh ga prežme misel na pravičnost. Nič zato, če je opustil idejo, da bi pogнал v dir železniški monopol, ali če je propadlo potovanje na Štajersko z Auroro Borealis; tem lisjakom je treba na nek način dopovedati, da je prava katastrofa prespati prekrasno

sončno jutro. Na koncu hodnika, kjer je vratar umiral s slušalko na očeh, je ukresal šop pokalic in jih zalučal po hodniku. Sveto pismo pravi: mir med brati in sestrami.

Na ulici je popolnoma drugače. Hitro je opazil, da je bil plen štirih sten in da so mu misli povečini uhajale skozi eno samo okno. Na pločniku je hitro skopnela tesnoba. Počasi je postajal dovzeten za civilizacijo, za drobne odseve, ki so pomirjali njegovo dušo. Pot proti centru mesta nalašč traja dolgo, v učinkovitem in tehtnem do-
jemanju kozmosa ulice.

Na katedri ni bilo nikogar več. Vse je kazalo, da so šli rakom žvižgat. Hiše z vrtovi so se dolgočasile v pepelnato rumeni svetlobi.

Sven pomisli na Arnie. Hoče ji telefonirati. Od namere ga odvrne njen lepi obraz z vprašujočim očitkom, ker ji je le delno razložil, zakaj je zapustil zabavo. Gotovo je bila v skrbeh. Da bi se zoperstavil njeni magnetni moči, se je zatekel v stare opuščene vagone na odrinjenih tirih. Železniške postaje so pri nas vedno odrinjene daleč na rob mesta in niso v zvenceh ulicah ali pa same nimajo zvencega imena, kakor je to na primer Rue saint Lazaries v Parizu ali Roberts Hill v Londonu. Pri nas vse imenujemo kolodvor. Kolodvor desno, kolodvor levo in tako naprej... Ulice imenujemo po kmečko, tu in tam po tem ali onem pesniku, za katerega ne vemo, kaj je počel. Pri nas sta klinec in zelena solata eno in isto...

Sven se je ustavil na nekem od časa zmendranem vagonu in se prepustil stihiji romantike. To

je počel že v globokem otroštvu. Skozi rešetke je odkrival stare dobre znake infantilne eksotike, ki pa, kakor je hitro ugotovil, niso več vžgali. Zoprno so se izjalovili. Poskus obnavljanja ni uspel. To je bilo strašno slabo. Bolj kot na prijetnost, so ga spominjali na evforično odkrivanje srebrne plošče, neke posebne melanholične skušnje, o kateri je le malokrat oziroma nikoli govoril. Zanj je bil spomin na otroštvo kakor mešanica acetona in ihte, iz katere so nastali nepojasnjeni teki do roba ruše, polja, obronka, kjer se je začel gozd, do asfaltne ceste nekega naključno izbranega stičišča Štajerske, kjer bi naj odkril ploščo srebra v vsem svojem sijaju. Tako se je s strmenjem po železniškem poligonu lahko prepričal, da je njegove kosti in drobovje obšel čas sladkorja, in prvikrat do tedaj se mu je v ustih nabrala pajčevina.

Še nekoga je srečal, preden je kanil kupiti vozovnico za sever - severovzhod, sesti na podmornico in se odpeljati iz žalostnega mesta. Cimra, skrivnostnega človeka.

Sostanovalec v lisastem oblačilu je imel v zadnjem času neko nenavadno in nevsakdanjo vlogo. To je lahko razbral iz zapiskov, ki jih je omenjeni po naključju pozabil na mizi. Ničvrednež se je ubadal z nevsakdanjimi grozljivo nevarnimi opravki.

"Si prebral tole," ga je vprašal. Potem sta šla (na njegov predlog) v bližnji bife razčistiti obelodanjeno stvar in tam mu je razodel skrivnostni posel. Na inštitutu za biogenezo je poskušal razviti cepivo, s katerim bi pegaze in kentavre spreminjali v vojaške konje. Sven mu je takrat rekel, da se zna dobro šaliti, ko je omenil, da je hotel z oscilatorjem odkriti glas rib v akvariju. Možak

je začutil njegovo nejevernost, zato mu je z jezno resnostjo odvrnil, da se za njegove projekte zanimajo nekateri posebneži, ki so blizu vladnih krogov.

"Navsezadnje," je rekel zmagoslavno, "si tudi ti v nevarnosti. Kajti odkril si nekaj, česar sploh ne bi smel, v kar sploh ne bi smel vtikati svojega zanikrnega nosu. Če boš imel sitnosti, si jih sam zapiši za uho."

Po debati je prestal nekaj težkih trenutkov. V popoldanskem dremežu se mu je maščevalo nezaupanje. Prijeli so ga neki tipi brez obraza, strpali v limuzino in ga odvedli na kliniko. Ni mogel kričati, ko je preplašen ugotovil, da so mu noge postajale živalsko kosmate in da je globoko v srcu nemo prosil sterilne maske kirurgov, ki so z odobravajočim kimanjem sledili uspešnemu razvoju, naj ga rešijo poskusa. Od takrat naprej se nista več uspela zblížati. Izogibal se je njegovih vražjih poti, kar mu je cimer ob tem trenutku slovesa tudi poočital. Karal ga je, da ga ni na spregled, ko je potrebno čistiti stanovanje.

"Še sploh hodiš na predavanja?"

"Seveda hodim," mu je Sven samozavestno odvrnil. Razveselil se je v sebi, da je to res. Tip ga je sumnjičavo opazoval, Sven pa se tiho zahvalil čudovitemu pisku lokomotive. Rekel mu je, da mora oditi, kajti njegova prisotnost ga je spravljala iz ravnovesja.

OCVIRKOVINA

Nedelja se je nagibala v večer in nizka izba pri Hrvatu je bila polna praznje napravljenih ljudi, ki so se kot muhe gnetli okoli berača Kolomuha. Ta je veselo izpraznil svojo tretjo četrtinko vina, zadovoljno pomlaskal z jezikom in zamomljaj: "Tako je bilo, tako. "Pretegnil se je in se prerinil k človeku, ki je zgrbljen sedel za robom mize, stran od prešerne družbe.

"Kaj se boš kisal, Ocvirk, še slabše je bilo, toča in povodnji in ogenj, nekdam menda celo kobilice, pa smo preživeli, glej..." Primaknil je stol, se leno zavalil nanj, sklonil se je k Ocvirku in ga pogledal z enim očesom: "Zaklad izkoplješ, pa bo, če nimaš denarja!"

"Eh, kaj bi tisto," se je vznejevoljil kmet, "babje čenče!" In je jezno izpraznil kozarec ter ga poveznil na mizo, drugim petim za družbo. Berač je bolščal vanj z enim očesom in mu kdaj pa kdaj pomežiknil. Ocvirk ga je tudi pogledal z enim očesom... večkrat je bil že slišal to štorijo o

zakladu, in ko so bili še fantje, so že kopali... Ne bi bil slab takle zaklad... nekaj škafov zlata... Pustil bi Ocvirkovino in njene preklete vlažne, senčnate grape, kamor sonce posije za dve uri, le ko pri svetem Petru poldne zvoni, gospod bi bil - pa še kak sod starega, dobro uležanega... Zaščegetalo ga je po grlu. Pregnal je vesele misli iz glave in se popraskal za ušesom in se zagugal na stolu. "Babje čenče..."

"Kake babje čenče, naj me vrag če ni res, pa še kako je res, da je res..." se je razvnel jezno Kolomuh. "Pred petkrat petdesetimi leti so ga zakopali, moj pra- pra- ... ne vem točno... ded ga je zakopal, ko je še Šamberg vse stolpe imel, ja, tako je bilo ja." Berač se je nagnil rahlo nazaj na škripajočem stolu, čelo se mu je zgubalo in oči je napol priprl, da so se otrokom usta razlezla do ušes...

"Šamberg je bil najlepši grad tod okoli," je začel počasi Kolomuh.

"Ker je bil edini!" je zašepetal krčmar, ki je stopil v krog okoli berača.

"Tri obzidja je imel, pa še jarek z vodo, ki so jo vaščani uro daleč od potoka v vedrih nosili, pa taaake zidove!" je Kolomuh razširil roke, da so šivi na srajci zapokali. "Pa cart grofična so tu živeli..." je zavil z očmi, da se je mladina suvala s komolci.

Spet je z enim očesom pogledal Ocvirka: "Turki so ga napadli, od Šentvida so ga napadli, z ogromnim topom so streljali nanj, tako je bilo, ja, so ga napadli, pa se grofična ni vdala, še z

lisičjim repom je Turkom mahala, da se ne preda. Tako je bilo, tako. Takrat so zakopali vse zaklade, luknjo so skopali iz grajske kleti par sežnjev v zemljo, vsuli vanjo tri škafe zlata in zvalili vanjo tri sode vina. Turki so grad cel teden obstreljevali s topovi, ampak grofične niso ujeli... grad so pa porušili, sicer malo manj, kot je danes, ker malo ga je še Hrvat, ko je zidal gostilno, pa je bilo kamenje blizu..." se je zakrohotal Kolomuh in zacmokal z jezikom.

"Na, pij, pa ne govori bedarij!" je Hrvat postavil novo četrtno vina predenj in berač je veselo spustil kapljico po goltancu in po bradi ter jo obrisal v rokav.

"Od tedaj nihče več ni videl grofične, pa tudi zaklada še nihče ni izkopal. Pravijo, da ga vrag ne da, pa jaz tega ne vem. Vrag se že da ugnati, ja, ampak zlata je pa škoda, da v zemlji leži..."

"Pa ga skoplji, ti, ki za vsako reč najbolje veš, kako se ji streže!" je vstal Ocvirk in se rahlo zamajal na pijanih nogah.

"Kaj bi jaz z njim, jaz sem berač in za berače se ne spodobi, da bi v mošnjičkih okoli denar nosili," se je branil Kolomuh, "kaj takegale že -" je vrgel pred Ocvirka okroglo ploščico. Ocvirk se je sklonil, pobral ploščico in jo obrisal v rob suknje. Zlato se je zalesketala. Hitro jo je skril v pest, pa jo je Kolomuh z železnimi prsti razklenil in spravil zlatnik v enega izmed nešteti žepov svoje suknje. Ocvirk je bil v hipu trezen: "Na gradu si ga našel?"

"Saj pravim, da je zaklad, da je - pa nihče ne verjame. Skoplješ ga, pa bo, za sproti ti pa Hrvat

posodi - a ne, Hrvat?" Gostilničar se je nasmehnil v svoje košate brke in nasmeh hitro skril in potrdil resno: "Posodim." Udarili so v roke in spet so romali štefani na mizo, da so dogovor poplaknili.

Ocvirkovina je ležala globoko v grapi, prav kakor ocvirk sredi gozda. Kmetija ni bila velika, komaj dve njivi v rebri, vrtič ob hiši in nekaj starih jablanovih dreves ter nekaj rjuh gozda prek vrha hriba je bilo Ocvirkovih.

"Zaklad bom skopal..." se je Ocvirk primajal domov in se sklonil skozi vrata.

"Kaj?" je vprašalo iz kuhinje.

"Zaklad bom skopal!" je potrdil Ocvirk resno, le rahlo mu je vino glas zavilo, "in ti boš gospa in jaz bom gospod in naša Nežka bo kot tista grofična s Šamberga, a veš?" je bolščal Ocvirk z velikimi zaspanimi očmi v ženo. Zofka ga je premerila od nog do glave: "Spat se poberi. Kaj boš kopal? Nič ne boš kopal! Krompir je treba nasaditi in košnja bo kmalu. Saj nisi otrok! Spat!" Ocvirk se je odmajal v spalnico in zjutraj se je zbudil v suknjiču in mašnih hlačah, tak, kakršen je prejšnji dan zasmrčal. Pomel si je oči. Skozi malo okno se je risala čudna senca, ki je postajala vse bolj podobna obrazu Kolomuha. Berač se je namuznil in s cekinom potrkal na okno ter se zarežal na vsa usta. Ocvirk je bil takoj na nogah, planil je skozi vrata in se skoraj zaletel v ženo, ki se mu je postavila čez pot.

"Nikamor."

"Na grad. Pa da bo kaj dobrega za kosilo..."

"... za dva!" je zaklical berač. Ocvirk je odrinil ženo, odlomil krajec kruha, ga vtaknil v žep in zgrabil za lopato, ki je stala ob steni v lopo. Skupaj s Kolomuhom sta jo med velikimi biseri rose na travi proti vrhu hriba, skritega med bukve in smreke, ki jih je Ocvirk vsa leta s ponosom čuval. Prvo nežno zeleno pomladno listje je na tleh risalo vesele sence, ki so poplesavale, kadar koli se je veter ujel v veje.

Berač je prisopihal na vrh nekaj minut za Ocvirkom, ki je z lopato že brskal po tleh ob kupu kamnov, ki so ostali od davnega zidu.

"Preklete rovté..." je zapiskal berač iz suhega grla, "zastonj koplješ, tam ga ni..."

Ocvirk se je naslonil na lopato. Berač je sesul s sebe vso kramo, ki jo je nosil s sabo, vrgel zlatnik v zrak, da se je v soncu zablestnil, ga zopet ujel in spravil, iz cule je privlekel v črno oguljeno usnje vezano knjižico z ostanki zlate obreze, jo odprl in jo obračal po rokah, dokler se mu obraz ni razlezel v skrivnosten nasmeh. Pričel je hoditi gor in dol med bukvami in šteti korake, pa se je dvakrat zmotil. Štel je znova in hodil po vrhu in okoli njega, potem je zacopotal z nogami, in ko je votlo zadonelo, je bil zadovoljen.

"Koplji!" Ocvirk je skomignil z rameni in se pretegnil in zasadil lopato v tla. Berač si je obrišal pot z obraza, se zleknil na tla in se naslonil na bukev.

"Le koplji, le koplji, pa bo..." Spravil je črno knjižico v žep in zaprl oči: "Pa da bo kaj dobrega za kosilo..." je še spravil iz sebe.

Ocvirk je metal lopato za lopato na kup poleg sebe in le kdaj pa kdaj ošvrknil s pogledom Kolomuha, ki je kmalu že veselo vlekel dreto. Par dni, pa bo zaklad tu in nihče več se mi ne bo smejal, ker sem Ocvirk in imam le za ocvirk zemlje... Po glavi mu je šumelo od vročine, čeprav je vlekel nežen vetrič in vanj se je prav od daleč tihotapil ženin zaskrbljeni glas: ... polje... krompir... in košnja bo kmalu..., pa ga je kot sitno muho hitro pregnal in zasadil lopato globoko v zemljo.

Poldne je bilo že davno mimo, ko se je berač prebudil. Spravil se je na noge in stopil h kmetu, ki je jezno metal zemljo iz kakšen seženj široke in pol sežnja globoke luknje. "Bo kaj hrane ali ne bo? Bo kaj pijače ali ne bo? Bo kaj..."

"Bo kaj zaklada ali ne bo?" je vzrožil kmet in ježno pljunil. "Pol dneva že kopljem, pa nič. Žena mi pa tudi še poštenega kosila ne prinese..."

"Slabo si jo vzgojil, slabo..." je bil napol zares jezen berač, "pa brez nič ni nič in prazna vreča ne stoji pokonci, meni pa že kruli po želodcu. Slišiš?" Obrnil se je na petah in se odmajal iz gozda na drugi strani hriba.

Ocvirk je spet pljunil in spet zasadil lopato v zemljo.

Saj bo, še nikomur ni uspelo, pa meni bo, ker mi more in je že čas, da se Bog kdaj tudi name spomni... Zemlja je letela po pobočju in sence so bile vse daljše. Končno se je vendarle spet pojavil Kolomuh, pod pasom je tiščal bel kruh in pol krače in v pletenki vino: "Hrvat pošilja... Pravi, da naj le prideva, če bova lačna in žejna. Če da, kdo ne bi vzel?"

Ocvirk je lahkega srca pomislil sam pri sebi - saj plačam, ko skopljem..., zagriznil je v kruh, nagnil pletenko in je bil takoj boljše volje.

Je bila pa zato toliko slabše volje Zofka... Jezno je z burklami premetavala lonce po ognjišču in se pogovarjala bolj sama s sabo kot s suhcnim dekletcem na klopi ob peči: "Polje ne bo čakalo. In zaklada ni, to sam dobro ve... Kot velik otrok je..." Premolknila je in se zazrla v Nežkine velike modre oči. "Kuham naj mu in še za tistega Razborskega nebodigatreba, Kolomuha... Pa od kod naj jemljem, če ni? Pa še manj bo..."

Dekletce si je razpletalo dolge zlate kite in sanjavo pogledalo mater: "Saj bomo našli zaklad, ata mi je že vse povedal..."

Ocvirk se je privlekel domov pozno, blaten in premražen in na smrt utrujen.

"Zid, pravi zidani zid! In za zidom je klet in v kleti..." je stopil z glasnim korakom skozi vrata in dekletce mu je skočilo v naročje. Zofka je gledala v lonce in stiskala ustnice, globoko je zajela sapo in odkimala z glavo. V koticke oči so ji navrele solze. "Daj si reči no... Hrvat..." Besede so se zgubile v hlipanju: "On samo..."

"Bla, bla. Tiho, pa hrano na mizo. Kaj pa ti veš? Hrvat je prav vredn človek, na posodo mi daje in bolje skrbi zame kot ti, ki mi še krščanske južine ne privoščiš. Bog ve, zakaj sem te vzel?" je razdražen zavpil Ocvirk. Zofko je kar odneslo nazaj v kuhinjo. Ocvirk se je zvalil na posteljo, pa spati ni mogel, ampak celo noč se je premetaval in ječal v spanju.

"Če me bo tvoja žena še kdaj s tako grdimi

besedami obmetavala, ko pridem pote, pozabi na zaklad", je Kolomuh užaljen opazoval Ocvirka, ki je drugo jutro spe vihtel lopato. "Pokazal sem ti, kje koplji, pokazal ti bom, kako ga dvigneš... kaj še rabiš drugega? Upam, da se me boš še spomnil, ko boš gospod..."

"Jasno... Pusti ženske pri miru, bog jih nima rad, za samo zgago so..." Ocvirk je premolknil.

Kolomuh se je naslonil na drevo in si naenkrat pričel šepetati v redke brke: "Ni iz trte zvito, kar pravijo o tem zakladu... da ga čuva vrag..."

Ocvirk je ujel besedo in ga je v hipu zmrazilo po hrbtu: "... vrag...?"

"Eh, kaj bi to...", je Kolomuh hitro speljal pogovor v druge vode, "danes skoplješ še kak sveženj v globino, tako bo... Potem pridejo vrata, hrastova, z železom obita... Pa zdaj so najbrž že sprhnela... Za vrati je kuhinja in za kuhinjo klet in tri korake od vrat ob steni kleti luknja..."

Kolomuh se je zamislil. Potem se je spravil na noge in zgubal obraz v velik vprašaj, spet poplešaval med drevesi in zavzeto meril in štel korake, se praskal po brezlasni lobanji, pljuval in polglasno klical na pomoč zdaj svetnike, zdaj vraga, potem je spet brskal po svoji knjižici in preračunaval na prste ter grdo gledal in mežikal z enim ali z obema očesoma.

"Hudič, posedlo se je !"

"Kaj se je posedlo?"

"Hudič, vse se je posedlo, kar sem bil zadnjič tukaj... Hudič! Strop se je udrli... no, menda ne cel, ja..." je bruhalo iz Kolomuha.

Ocvirk je prebledel: "Bo zaklad ali ga ne bo?"

"Seveda bo, hudič, boš pač še malo bolj kopal..."

"Bom," si je oddahnil Ocvirk, "samo da bo zaklad..."

Spet so se mu misli nasmejale in proste zdirjale iz mračnih, vlažnih grap, se razbohotile in na uho so mu zazvenčali cekini. Če se je videl v bogati obleki v prvi vrsti v cerkvi in ujel je rahlo zavistno šepetanje žensk, kjerkoli se je pojavila Zofka, slišal je hrumeče, smeha polne zdravice v krčmi, zveneče brenčanje sekir in šum stoletnih macesnov, ki so padali za tramove v novi, prostorni hiši... in hrzanje žrebcev, mukanje krav in... in le od daleč je odzvanjalo Zofkino - "zaklada ni..."

Po vasi je šlo kot požar, da Ocvirk na hribu razkopava in da bo Kolomuh zaklad dvignil. Stara Žoharjeva pa je prisegla, da se je nad hribom ponoči dvigovala slepeča svetloba in da je škripalo, ječalo in žvenketalo, kot bi hudič denar prešteval...

Ocvirk je kopal že četrti dan. Luknja je bila globoka, da se mu je le še glava kdaj pa kdaj pokazala iz nje. Do polovice so se že razkrila okovana vrata in Ocvirku radovednost ni dala miru. Rahlo so mu trepetale roke, ko je dvignil lopato in udaril z vso močjo po njih. Od vode razglodano železo se je sesulo in lesa skoraj ni bilo več. Za vrati je zazevala črnina.

Ob hrupu se je Kolomuh prebudil. "Kaj delaš, nesrečnež, bi rad vse uničil?" je zavpil in zgrabil v

roke zlato obrezano knjižico ter skočil v luknjo tik ob vrata. Ocvirk ga še nikoli ni videl tako mrtvaško belega.

"Aha! Bo!" je spravil iz sebe, ko je zdrdral nekajkrat par nerazumljivih besed.

"Karbidovko!"

Ocvirk se je pognal iz luknje in se bolj zdričal kot stekel s hriba. Kmalu je prihropel nazaj s karbidovko.

Vtem je Kolomuh staknil v svoji malhi zrcalce in s sončnim krožcem svetil v temo. "Je, nekaj je... mogoče kuhinja, ja bi lahko bilo ..." je zaključil, ko je Ocvirk pomolil v prostor karbidovko. "Mogoče..."

Bil je petek in začela sta zgodaj. Ocvirk je skočil v luknjo, prižgal karbidovko, se pokrižal, globoko vdihnil in s pogledom ošinil nebo, ki je bledele med temnimi vejami bukev in je bilo polno zlato obrobjenih oblakov, ter zlezal skozi vrata. Počasi se je vzravnal in v lase so se mu ujele pajčevine. "Fuj..." Svetloba je oblila stare stene in si glodala prehod v mračne kote. Oči so se mu privadile na temo. Velban strop je bil nagnjen in na desnem koncu se je povetil v prostor. Ob stenah se je gomililo kamenje, sprhneli tramovi in kosi železa, vse pokrito z zemljo in prahom. V votli tišini je Ocvirk jasno zaslišal svoje enakomerno globoko dihanje in srce mu je zlezlo v požiralnik. Je... ali ni... kuhinja, kuhinja... kot da ga je obdal nasičen vonj po pečenki in znoju kuharic in dimu bukovih polen... Globoko je požrl slino, stopil korak naprej in z nogo zadel v predmet, ki se je nežno zagugal. Spustil

je karbidovko niže - bila je črepinja - polovica velike glazirane sklede...

"Kuhinja..., to je..." Pobral jo je, se jadrno zasukal, splezal iz jame in jo ubral mimo drnjohajočega Kolomuha naravnost v Hrvatovo gostilno.

Čeravno je bilo dopoldne, je bilo pri Hrvatu neznansko dosti ljudi. Vsi so potihnili, ko je vstopil Ocvirk, blaten od ilovice, poln pajčevin in s skrivnostnim nasmehom na obrazu. Visoko je dvignil črepinjo in široko so se mu zasmejale rjave oči: "Je ali ni? In za kuhinjo je klet in v kleti zaklad..." Ocvirk je stal razkoračen in ponosen sredi izbe. Ljudje so bolščali vanj, a vedno več se jih je muzalo. Ocvirku se je zmračil obraz. Spustil je skledo na prsi, se obrnil in za njim je stal njegov sosed Žohar. Počasi je privlekel izza svojega obilnega trupa polovico glazirane, okrase sklede in vzel Ocvirkovo polovico ter ju staknil skupaj - popolnoma sta se prilegali.

"Podtaknili so mi jo..." se je Ocvirku stemnilo pred očmi od sramote in ponižanja. Žoharju so se usta razlezla do ušes: "Kuhinja je že blizu, a ne?" in gromek smeh je napolnil gostilno, se usul skozi okna in vrata po vasi, čez polja, proti gozdu. Spremljal je Ocvirka, ki je odtaval skozi vrata in zbežal prek travnika, zaletaval se je v drevje, se zapletal v robidovje in oči so mu zalile solze.

"Bodo že videli... bodo že videli..." je iztisnil, skočil v luknjo in butnil skozi vrata iz slepečega sonca v temo ter zaletel z vso močjo in celim telesom v nekaj, česar prej še ni bilo tam, da se je prevrnilo, zaklelo in se sesulo po tleh.

"Sveta devica Marija..." je izšklepetal Ocvirk. "Hudič je!"

"Vraga je hudič! Jaz sem!" je preklinjal Kolomuh, ko se je umazan pobiral s tal.

"Si slep ali kaj? Teslo... Glej tule so tudi vrata..." Res so bila na drugi strani še ena vrata in Ocvirk je takoj pozabil na sramoto in se je podviral po lopato.

Prostor za vrati je bil manjši od prvega in skoraj do vrha zasut. Zahodna stena je bila popustila in zemlja se je vsula med debele zidove in napolnila prostor, le kot po čudežu je ostal na levi nezasut ozek pas.

"Od stene korak

in tri korake od vrat -

tam je treba kopat..." je zamomljal Kolomuh. "To je moj praded povedal mojemu dedu na smrtni postelji, pa živ duh ni vedel, kaj bi pomenilo. Njegova stara je pa sploh z žegnano vodo okrog škropila, ker je bila prepričana, da ga je hudič obsedel, ker mu je bil menda nekoč dušo prodal... Pa jaz tega ne vem - me ni bilo zraven..."

Obraz Kolomuha je bil izrisan v ostrih sencah karbidovke in Ocvirku ni bilo nič kaj prijetno pri srcu.

"Par dni bo še trajalo..." je zamomljal berač, "...v nedeljo ga bomo dvignili..."

"V nedeljo... na Gospodov dan..." je zvalo Ocvirka.

"V nedeljo!" je pribil berač in se izmotal iz luknje.

Nedeljsko jutro je bilo sivo, nizki oblaki so tiščali nad dolino in megle so se vlačile po poljih, dolge, bele in vlažne. Zofka je vstala zgodaj in zložila iz skrinje praznjo obleko; zase, za otroka in za moža.

Spet se mi bodo smejale, jo je prešinilo, kot se mi smejijo, odkar moj tam koplje... za hrbtom in potih, potem pa utihnejo, ko pridem blizu. Vzdihi- nila je. Bog že ve, kaj dela..., se je udala v usodo, zakurila in razžarila železni vložek za likalnik...

Zvon je vabil k maši in Ocvirkovi so bili pozni. Nežka je čakala pri vratih in si popravljala veliko židano pentljo na kiti, ki ji je bingljala do pol hrbta. Naenkrat je skozi vrata privršala Zofka, zgrabila dekletce za roko in jo odvedla po poti proti cerkvi. Vsa zaripla je bila v obraz in merila je pot z jeznimi koraki, da jo je otrok komaj lovil.

Ko sta bili že na pol hriba, se je Nežka ozrla. Iz hiše je prišel oče v delavski, umazani vsakdanji opravi in ni zavil proti cerkvi, pač pa jo je ubral po bližnjici, po blatni poti proti Šembergu. Počasi je v megli izginjala njegova visoka postava in ročaj lopate...

Ocvirk se je vrnil na kosilo, čeprav mu je vse dni prej prinesel živež Kolomuh - od Hrvata. Vrata v hišo so bila odprta, sezul je blatne čevlje in pritisnil na kljuko v izbo. Odprl je vrata in leseni golobček na vrvi nad mizo se je dvignil in zatrepetal ter se počasi spet spustil, ko je Ocvirk vrata zaprl.

Zofka je sedela za mizo, glavo je podpirala z rokami in skrivala otekle, od joka vnete oči.

Ocvirk je pozdravil in nihče mu ni odgovoril, še dekletce se je brez besed stiskalo k peči in pobešalo oči.

"Kaj se pačita?! Danes dobimo zaklad! Rajši dai južino na mizo!" je Ocvirk namignil Zofki. Zofka ga ni pogledala, naenkrat se je stresla v hlipajočem joku in bruhnilo je iz nje: "Naglas je povedal... na našo hišo je pokazal, pred vsemi... in kako da otroku zgled daješ... vsi so se smejali..."

"Gospod župnik so rekli, da si brezbožnik, ker opravljaš hudičeve posle na gospodov dan..." je uprla Nežka v očeta svoje globoke modre oči "... in da..."

"Tiho bodi, otrok nesrečni!" je zajecjlala med jokom Ocvirkova, "že tako je dovolj sramote."

Ocvirk je onemel, se obrnil in se opotekel do vrat, udaril z glavo v tram, se sklonil in nataknil čevlje ter se pognal v reber, proti gozdu, proti gradu. Pred očmi mu je plesal monogram svetih treh kraljev, vrezan v podboj vrat, in črke so dobivale fantastične podobe in oblike, kralji niso več nosili zvezde, mirte in kadila, ampak vsak po eno zvrhano skrinjo zlata...

Podoba se je približevala in se izgubljala v megli, naenkrat so se obrazi kraljev močno približali in se pričeli stapljati v en sam obraz, star kot vsi trije kralji skupaj, zguban in spačen v režeč se nasmeh. Obraz je vstal iz megle živ in plastičen, in kot bi se Ocvirk zbudil, je spoznal Kolomuha.

"He, kaj pa hodiš kot pijana kura od drevesa do drevesa? Mar bi kopal! Danes ga dvignemo, ali pa nikoli!"

"Danes... ali pa nikoli..." je odsotno ponovil Ocvirk.

"Si pripeljal otroka?" je vprašal Kolomuh.

"Bog..." je izdaval Ocvirk, se obrnil in se spustil po bregu.

"Otrok bo šel z mano!" je padel Ocvirk v izbo. Zofka ga je preplašena pogledala: "Kam mešaš otroka! Te stvari niso zate, kaj šele zanjo!"

"Samo brala bo... Kolomon mora brati nekdo, ki je še brez greha..." je izjecljal Ocvirk, "Kolomuh tako pravi..." je še pridral tiše kot v opravičilo in zgrabil Nežko za roko.

"Ne, ona ne gre!" se mu je postavila žena čez pot.

"Mora, ... nekdo mora brati... da ne pride hu-", je Ocvirk z levo roko potisnil ženo na stol, z desnico pa je Nežki ogrnil jopo.

"Grega..."

"Prosim... ne otroka..." je Ocvirku še udarilo na uho, preden so loputnila vrata. Že sta bila sredi travnika. Rahlo je rosilo in v dežju se je topil dan in temnel v večer.

"Tukaj beri," je dejal Kolomuh s svojo po vinu vonjajočo sapo in potisnil dekletcu v roke v usnje vezano knjigo z zlato obrezo. Postavil jo je ob debelo bukev nad jamo in z nožem zarisal okoli bukve tri komolce širok krog ter se naslonil na deblo.

"Ti pa le koplji! Dokler bere, si ne bo upal blizu, tudi če je..."

Ocvirk je zdrsnil po razmočeni ilovici v jamo, se sklonil skozi vrata in se izgubil v temi.

"O... Sveti Oč... Oče in Sin... in Sveti duh, daj... mmm... in preženi hu... hudobca eeeee... in ga pah... pahni na dno pekla..." je Nežka počasi glodala od črke do črke prek strani in med njen drobnim glasekom se je vedno bolj mešalo tuljenje vetra in škropotajoče udarjanje dežnih kapelj. V mislih so neznane težke besede slikale podobo pekla in nebes, ki je ni razumela in se je je bala. Ta podoba je postajala z vsako besedo bolj živa in večja, svet ni bil več bukev, cvetoči dren in negnoj, ampak grozeče, skozi čas in prostor plahutajoče gromozanske veje in debla, ki so postajala telesa velikanov, hudobcev in fantastičnih živali, kot je bilo to naslikano nad oltarjem v cerkvi - v božji sodbi, kamor si ni upala povzdigniti oči...

Kolomuh je prižgal svečo v votlinici med kamni in Nežka je počenila nizko, da bi videla brati, in je brala... Tema se je zgostila in dež je šibal zemljo vedno bolj na gosto... Odbilo je dvanajst...

Ocvirk je brez prestanka metal lopate zemlje in kamenja iz jame. Luknja je bila že za pol moža globoka. Le slutil je, da na prostem raste vihar, v glavi mu je šumelo in prestrašil se je vsakega šuma.

Zasadil je lopato globoko in železo je zazvenelo. Sklonil se je in zagrebel v prst z rokami. Skrinja. Utrip mu je zastal in zakričal je nato iz polnih pljuč: "Jeeeeeee, tu jeeeeeee!"

Nežka je prestrašena dvignila oči. Kolomuh je planil na noge: "Ravno še pravi čas!". Izginil je v jami.

Bliski so razparali nebo in Nežka se je stiskala k drevesu. Zdaj pa zdaj je prebrala kako besedo iz knjige, čakala in lovila na uho besede, ki so odmevale iz jame. Naenkrat je planila na noge in onemela v grozi... kar odneslo jo je deset korakov stran.

Razmočena zemlja je začela prav počasi, milimeter za milimetrom drseti. Med zidove s koreninami zasidrana bukev je podrhtavala in potem se je nagnila, s truščem padla in zdrsela po pobočju. Za sabo je potegnila del zidu, ki se je sesul prek luknje - ta je nenadoma postajala vse večja in večja - strop kleti se je posedal sam vase in debele zidove je razmočena ilovica odrinila kot steno iz kart.

Nežki so oči zalile solze. Planila je proti vasi. Obstala je za trenutek pred Žoharjevo hišo in potem udarila, kolikor je mogla močno, z železnim tolkačem po vratih... enkrat, dvakrat, trikrat... V nekaj trenutkih se je v oknu pojavila luč in Žohar je jezno pomolil svojo glavo na dež.

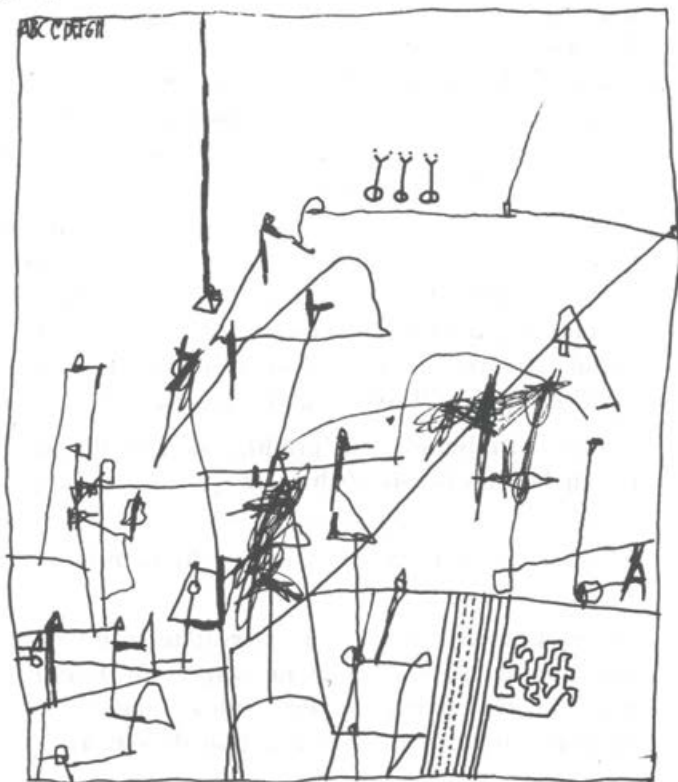
"Oče... in berač... na gradu... Zasulo jih je..." je izjecljala Nežka in Žohar je prebledel... "Jezus-marija...!"

Žohar je zbral može, a na gradu ni bilo več kaj storiti.

Ocvirkovi sta ostali sami. Hrvat je hotel denar - vse, kar sta Ocvirk in berač zapila in zajedla. Za dolg je šla živina in ena njiva, padla so tudi stoletna drevesa in še nista plačali vsega.

Danes je od Ocvirkove hiše ostalo le še nekaj zidov, razvihrani ostanki tramovja in oglodan dimnik. Ljudje so govorili, da je Nežko, vola in plug pogoltnila zemlja v deset sežnjev široko temno brezno, ko sta ženski sami orali, in da je čez tri tedne vrgla Topolščica na plan volovske roge, Nežkine cokle in njene zlate kite... Zofke po tem ni nihče več videl, menda jo je zapustila zdrava pamet in je vse prodala Hrvatcu ter odšla iz teh krajev.

Zginil je drobni Ocvirk tuje zemlje sredi Hrvato-vega posestva...

Marjan
Kukovec - Quki

KOŠČEK
ABSOLUTNE
RESNICE

(ali kako sem izvedel
za absolutno resnico,
pa se je ne spominjam več)

Stopim čez prag in zaloputnem s starimi železnimi vrati z majhnim okencem v sredi. Tako velika noč otane za menoj. In prašna od premnogih zvezd, ki se potikajo okoli napihnjene meseca. Za menoj ostane dolgočasno stanovanje, po katerem bezlja tečna stara mama, zapira okna in jih zabija. Da ne bi pihalo. Za menoj ostane bronhialni hišnik, ki me vsaj enkrat dnevno, ponavadi zvečer ob desetih, ko začnem še-le živeti, popljuje za vrat. S tistimi zelenimi pljunki, ki se ne odlepijo tako zlahka s sveže kože, skopane v vroči kadi s kapljico dišečega olja in odišavljene s cenanim parfumom, ki se dobi v prvi Tobačni. Za menoj ostane pridiga, bobnenje zahripanega glasu po stopnišču in tiste face, ki preživijo dan v kukalih. Za menoj ostane motor, stlačen v drevo, verjetno tudi motorist in cesta, ki se mi je že tolikokrat postavila pokonci. Za menoj ostane tudi košček jakne, ki se zatakne ob ostrino kljuke.

- Jebeš ga.

S počasnimi in sigurnimi (pomembnimi) koraki stopim v sredo zakajenega temačnega prostora in prižgem cigareto. Ponudim jo kolegu, ki v enem dahu prileti in spet kot ujeda odleti v svoje toplo gnezdo z mladiči. Spet je izbral najboljše mesto za šankom. Lepo v kotu, naslonjen na hladno steno, ki počasi rosi in daje prijeten občutek. Kot da boš v naslednjem trenutku doživel tako prepo-treben orgazem. Orgazem, ki te z vsakim kozar-cem bolj drži pokonci. Božansko.

Kako so mi vseč ti barski stoli. Udobni, visoki in kljub moji višini noge svobodno bingljajo in počutim se tako mogočnega kot majhen otrok, ki ga oče posadi v banki na pult, medtem ko dvigu-je denar, otrok pa izvleče iz žepa vodno pištolco in jo pomoli blagajničarki pod beli vrat ter kriči:

- Bang, dnar al pa cokolado, bang, bang!

- Bel špricer, naročim najbolj mozoljavemu nata-karju.

Scena je za takšno uro kar primerna. Skušam se uživeti in niti pri šestem špricarju mi ne uspe. Nekaj me moti, obdaja, nekaj težkega me obdaja in stiska z jeklenimi rokami.

Začutim vlažno sapo, ki polzi do zatilja in vse tja dol proti ritnici, božansko, ozki in nedolžni so ti potoki vlažne sape, sunkovito, zadržano dihanje, rekel bi žensko, takšnega sem še najbolj navajen. Kot budilka me ob prenekaterih jutrih vrže pokonci in potem dalj časa drži. Do neza-vesti skoraj. Dokler se ne stopim s frotirno pos-teljnino in izcedim vsega soka.

Potoki vlažne sape počasi pojenjajo in mi dajo toliko časa, da zberem misli, ki so se ponovno

zagozdile v tej, vse prevečkrat vračajoči se postelji, kjer sem zmagoval kot Samson, včasih, in izgubljal, včasih, kot reka v suhih dnevih, ki s svojo gladino izgublja moč, višino in ikre.

Polagoma izgubljam jutranjo predstavo, a še vedno me na trenutke zbode, nekje v podaljšku hrbtenjače, in jo zagrnem z zaveso, za katero se skrije tudi nesramno sonce, ki mi je nekoč ubilo popek. Med noge skoči nekaj sluzastega, lepljivega, kasneje zaznam s švicom prepojeno majico, v kateri ždi Sandra. Že nekaj časa je morala biti tukaj.

- Ah ti!

Sandro sem nekoč pobral s plesišča. Poteptana od številnih nog ni prav vedela še nekaj časa potem, ali je ponedeljek ali še vedno lovi krokodile na svojem planetu. Odpeljal sem jo domov, k sebi. Oblečena je obležala na starem divanu, sam pa sem raztegnil gobo po tleh in zaspal kot pribit. Zjutraj sva se oba zbudila. Jaz nag, ona pa... saj veste.

- Jebeš ga, sem rekel in doživel potem še en orgazem za dobro jutro, božanski, Sandra pa je mislila, da že hodiva. In da se imava ne vem kako rada. Na veliki klin naju je obešala in na velikem zvonu se je baje pela najina pesem. Najina ljubezen se je končevala, rojevala, na tleh, na gobi, skoraj vsako jutro. In vsako jutro je po dolgem orgazmu, božanskem, razpravljala o smislu življenja, o svojem smislu življenja, mojem, najinem, o smislu sploh, pa o ciljih in nekakšnih poteh, po katerih se lahko pride do vsega tega.

Vsakič sem pametno prikimal, mršil lase in z užitkom srebal vročo kavo, pravo, na glas srebal, tako kot znam. Spet je sledilo prikimavanje.

Nato vroč poljub, nategovanje ozkih kavbojk, pa spet slačenje, najprej spodnjice, potem kavbojke. Poljub in že je odvihrala v svojo konzervo, kjer se je vsakemu posebej smejala v faco in potiskala toplo Delo pod pazduho, da so doživljali orgazme in rezgetali kot sestradani konji.

Mesnate ustnice, rahlo izstopajoče, trzajoče, odrešujoče, in spodnjice, zelene spodnjice, vedno prepojene s semenjem in sokovi, ki so skrbno zalivali lepo izvezeno rožico na prednji strani. Kako sem bil nor na to. Uf. No, nor. To je bilo vse, kar me je držalo pri njej, da je nisem nagnal, da je nisem pustil na kakšnem plesišču pod topimi udarci konjev, škornjev, sandal, mezincev...

- Kaj ti je? Si sploh tu? Roke potisne v mednožje in stisne. Močno. Zaboli. Naslonim se na rosno steno in zlijem špricer v grlo. Odleže.

- Ja, kaj pa je takega.

- Kaj ni fajn žur. Ha? Pridi, greva skakat, greva skakat. Jaz bi malo skakala.

Vleče me na plesišče, vendar se ji izmuznem iz tesnega objema in se vrnem v toplo gnezdo. Kako mi prija danes osamljenost, kar stopil bi se najraje v njej. Nevemkoliko cigareto že prižigam. Mozoljavi natak se prebija skozi goste oblake dima, krili s koščenimi rokami in dela grimase. Kar na gobec bi verjetno udaril, direkt v čelo, če bi le imel koga, če bi le imel kje. Če bi hotel.

V podzavest se počasi spušča tisti zgodnji večerni mrak, ki ga tako rad preganjam s televizorjem, on pa me uspava in pozibava na dno mehkih blazin. Iz svoje statičnosti uhajajo telesa, bežijo.

Bežijo proč. Kot pikice svetlobe po prostoru, vrtijo se, vrtijo okroglo. Pobirajo. Zdaj tega, zdaj mojega kolega, zdaj se ta prekucne zaradi prevelike centrifugalne sile in izstopi. Nekje izpod miz, za katero predejo štiri našopirjene mačke, uf, prileze in z rdečim nasmeškom ne čelu odjadra skozi vrata.

Sandra skače z nekim zateženim tipom. Z roko v mednožju ji ves čas nekaj dopoveduje. Razlaga. A Sandra skače, skače.

Dare, ki mi je v času moje odsotnosti razlagal o vprašanju filozofije današnjega sveta in pri tem poudarjal vsako pomembno besedo s krepkim udarcem po kolenu, počasi leze z barskega stola in se nekje pri vijakih, ki držijo barski stol pokonci, staplja v vse manjšo gmoto in se poistoveti s pohojenim čikom. Verjetno njegova ženska ga pobere s tal in vtakne med svoje širokorazpele prsi. Prava samohodka.

Razen mozoljavega natarja, ki je pridno pomil vsak kozarec in mi ga točno do črte ponovno zmočil z vedno slajšim Mariborčanom, ostanem sam, sam ob svoji rosi steni in ob svojem koščku šanka. Ritnica je polna rose, ki se je stekala s stene, po hrbtu in za hlače. V ritnici se mi je torej nabral švic. Tudi njegov švic je v moji ritnici, tistega v kotu, pri obešalnikih. Možak bulji vame. In spet. Prisežem, da ga nikoli prej nisem videl.

Nekaj trenutkov je moralo miniti, kar sva si podajala mnenja preko zornih poti skozi vlažen in zatohel nasičen zrak. Dvignem kozarec in mu nazdravim. Izpijem do dna. On pa bulji. Dvignem drugi kozarec, nazdravim, izpijem do dna, on

bulji. In tretji. Ko se ga naveličam, zamahnem z roko in s pogledom iščem Sandro. Neverjetno, kako sem se navezal nanjo. Ona skače.

Zatopljen se zdramim ob trdnem prijemu za ramo. Skoraj je bolelo. Obrnem se, počasi, zagledam možaka, ki je še prej sedel v kotu in buljil vame. Vsaj zdi se mi tako. Možakar prikima, kot da bi prebral misel, ki je pravkar izpuhtela proti stropu in se prijela luči. Možakar se skloni in mi dahne v uho. Kje sem že to doživel?

Ostro ostrižene brčice poplesavajo po mečici ušesa. Nagnem se za malenkost nazaj in močnejše zasidram glavo v dlan.

- Poslušaj. Zdaj si sam. Sam si. Razumeš? Ko se bo vrnila tista tvoja in ko bodo prilezli nazaj iz lukenj tvoji kolegi, boš sam. Čisto sam. Ko bodo tu, ko boste drugje, vedi, kar ti je storiti. Ako jim poveš, kar bo nocoj dano tebi, izbral sem tebe, veš, jih boš v naslednjem trenutku zapustil, kar tako, umrl boš, klik, tema. Nič. Razumeš, človek!?

- Ne seri, stari, kaj bi rad?

- Povedal ti bom..., trenutek tišine, ki zaboli, tako peklensko zaboli, da se poderejo vsa, še tako trdna in stara pravila. Vidim z zemljo sprijene ljudi, vstajajo iz grobov, ne, že davno niso več grobovi, odhajajo, prihajajo sem gor, plesali bodo, ne bodo plesali, morili bodo, morili, gremo, ne moremo, še en špricar, sončni žarki morijo, sončni žarki morijo, pada sonce, ujemite ga, razbilo se bo, raztreščilo na koščke, spet tišina, trenutek tišine, ki zaboli, tako peklensko zaboli, da boli še potem, ko se vse ustavi in spet slišim možakarja, ki mi drobi v uho:

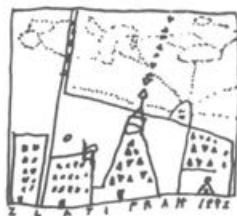
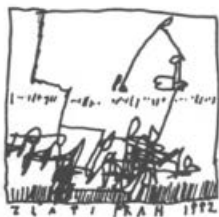
- ... povedal ti bom ABSOLUTNO RESNICO!

- ABSOLUTNA RESNICA, absolutna resnica. Jebeš ga.

Mislim, da plavam nazaj domov, plavam po vrhovih streh, med gnezdi tisočerih sanj, nad reko delavcev, ki sanjajo do svojih omaric, nad kurbo, ki se prebuja pod mostom. In mimo hišnika. Prav lepo se pozdraviva in spregovoriva nekaj stavkov. Plavam mimo stare mame, ki leži pod radiatorjem in ga objema.

- Ah, ti moj dragi, najdražji, in ga stisne k sebi še močneje. In plavam naprej v korake prehojenih poti, v sape izgubljenih vzdihov, v vetrove, ki preplavljajo morje praproti, za katero se skrivajo rdeče želje. Sandra še skače. Odplavam tako hitro, tja, ne vem kam, tako hitro sem tam in spet...

Zjutraj hiše še stojijo, tramvaji vozijo po voznem redu, ptice valijo normalna jajca, treba je iti v šolo, treba je iti v službo in popoldne pokositi travo. V vrsti je treba čakati na kavo, plačati račun in v vrsto je treba stopiti, da oče razdeli poljube, ko se vrne iz službe. In kosi travo. Seveda po kosilu.

**Branko
Medved**

ALEX

Takole.

Le na obisk prideš. In že ni več sramu. Od nekod potegneš steklenico in jo poljubiš. Nečastno je to, ampak kričanje mine. Na ulici srečaš Nekoga. Objame te in potem si z Njim. Ujet si v njegovo bratovščino, ponoči tiho preklinjata skupaj, tolažiš ga, ker ne zna z babami. Učitelji tiho gledajo, kako razredi zapuščajo šole... in pridejo novi. Nanje lega sivina, bežijo v svoje domove.

Spet tavam po robu, vzel, ukradel sem Idejo, pa ne vem, kaj bi z njo. Vem, da v gruči ljudi sedi Misel, pa si je ne upam motiti, zato prisedem, prinesli bodo Vina, a ni hudič, spet bo ploha, še preden bom sam pijan.

Ni dolgo, kar sem ga srečal, Duh je in Človek obenem, Moški in Ženska, Hudič je, ker me mori, in Bog, saj je vedno z menoj. V zrcalu ga nikoli ne vidim jokati, le oči hrepenijo po meni.

Pravzaprav mora biti grozljivo... Namreč sprejeti v sebi otroka, medtem ko si kot fant želiš postati mož.

Vedno ko odhajava pozabim, da je še kdo doma. Iščem ključe in pritisnem še zadnjič na kljuko, le toliko, da se prepričam. Vrata naj bodo zaprta, kaj če kje obležim? Ne pustim mu, da bi zasedel moje mesto.

Ko je že vsega konec, spijem še enega, zase, za nov začetek in greva (grem?).

Perfekcija!

Zadnjič je kar odšel, najprej me je vrglo pod strop, tako lahek sem postal, potem so mi rekli, da je vse v redu. Pravijo, da sem čisto pobesnel, da sem počel vse mogoče, pa jim ne verjamem. Jokal sem, tulil, poljubljal ljudi, kričal v hladilnik, nagajivo brcal v mizo in scal na ulico. Saj pravim, še vedno ne verjamem.

Tihi očitki ob vrnitvi, pogled, ki mrazi, jaz pa vneto brskam za osvežitvijo, ne mislim na nič in sploh sem srečen, saj se ne zavedam, da me znova poseduje.

Potihem že izdelam načrt, samo odšel bom, naj crkne, le oditi. Ampak, zamislite si, še preden pridem do vrat, me ustavi. Nič ne reče, le vedeti moram, da me pušča, ker On tako hoče. Me bo že našel, ko bo hotel. "Ah, klinc", sem zamahnil.

Potem je čustvo začelo naraščati, pobiral sem vse mogoče, majhne, debele, črne, lisaste, že rabljene, obupane, da sem še sam obupoval, zmedene, le da so bile pripravljene priznati mojo premoč. Ostajati prazen, ko kažeš drugim, pa je čisto Tvoj problem.

In tako mi je danes še posebej dolgčas, vneto pogledujem okoli in zbiram prispevke, sam sem.

Z veliko besedo na ustih, suhih in razpokanih, željno iščem rešitve, a je, čisto očitno postaja, ni. Pogovarja se, sedi poleg mene in vrta z besedami. Da smo gnili, da nimamo nič in da se gre ubit. Ja lepo, si mislim, menda mi nekaj govori, pa ga pošljem v božjo mater. Prikloni se, prosi za še in je sploh zelo ustrežljiv. Že dolgo ga ni kdo po riti, čisto majhen je, ujel sem ga pri dejanju, hoče se pokoriti. Pa grem. Obesi se na mojo žensko in jo poljubi na laket. Popizdim, binca v čelo, in ker so čevlji težki, se zruši. Pljunem, pustim vse za seboj in ne verjamem, spet je zmagal, spet je zmagal, prasec.

Zanimivo!

Vedno, ko prideš v drugo mesto, si malo prestrašen. Potem ti začne pasati in nerad greš domov, vse je prašno in staro, ubogati moraš Druge. In postaneš ovca. Dajo ti denar in poljubljaj jim roke, zablejaš, drobno stopicljajoč se oddaljiš. Ritenško. Ko si spet sam v Mestu, si usran, kompleksi se rušijo nate, naročiš si pir. Ko ga spiješ, veš, da ni tvoj, ampak boli te. Je že mimo, spet smo tu, juhuu!

Konec sranja je vedno takrat, ko si to najbolj želiš, začne pa se takrat, ko si to najmanj želiš. Torej, če si svoboden, ni sranja! Krasno! Ampaj jaz kot svobodnjak vedno brodim po dreku. Ali pa to ni isto?

"Bomo zrihtali sceno", smo rekli in smo preživeli noč, polno obljub in novih zamisli. Ko sem se že odhajajoč ozrl nazaj, sem videl. Friend je dobil palico v vamp, nič osebnega, le pizdarij ne bo delal. Bežal sem, o Bog, kot nor sem se pognal,

bil sem pripravljen priseči na vse, tudi prijatelje v glavo, če je treba! "Kurc, pa tak tip", boste rekli.

"En dan, veš kaj je to, 24 ur sem te čakala!" se dere. Čisto solzav stojim pred njo, hočem spati, strah me je, skril bi se v maternico, v prazčetek in za to sem pripravljen moriti. Pa le tiho zdrsnem med kovtre in poslušam litanije, jih sanjam in zajtrkujem, ko ob dvanajstih končno le vstanem. Meče me ven, s takim nekomunikativnim idiotom se ne da več živeti, poberem golf palico in se odpravim na Bled.

Ko me poberejo, odkrijem, da so ragbijaši, sumljivo so podobni drug drugemu. Flaša kroži po kombiju, njihove oglate face so... oglate. Kurc, kaj pa imam jaz z njimi!

Tudi oni me zabrišejo ven.

Ni za verjeti, ampak tudi jaz sem seštrikan iz čustev. Ni mi čisto jasno, kaj to pomeni, a ker so drugi, sem tudi jaz. To me pravzaprav še najbolj jezi. Sklenil sem postati svetnik, no, ni nujno ravno svetnik, dober bom kot kruh. A če bo težko? Ja, Bog pomaga, bom pa za nekaj časa prasec. Hudiča, pa sem spet na začetku. Ni kaj, treba bo postati svetnik, no...

Dokaze imam, dokaze. To pa ni kar tako, človek z dokazi je ali blazen ali pa izredno nevaren mož. Za poslušat pa ga je vsekakor.

In tako Vas bom zdaj uporabil. Sebi v namen, Vaša ocena mi pravzaprav ne pomeni kaj dosti, ampak prekleto se bom potrudil, da ne boste mogli ostati hladni ob pogledu name. In potem bom vedel. Reagirali boste v svoji prizadetosti,

Sveti jezi, zmoti, ljubezni, pogubi, besu in nezmotljivosti. Jaz imam lažje opravilo. Le pogled v Vaše oči in bom vedel. Bral Vas bom, kot Vi berete roman, pesem, članek ali kritiko, mene... Pa dosti o tem.

Aha, dokaz.

Ne sramujem se, kar je človeško (še eden od dokazov), zato Vam bom priznal. Svoj najgloblji vzgib, še meni samemu popolnoma nerazumljiv, pa vendar tako jasen, tako human, Vam polagam pred Vaše (umazane?) duše. V dokaz.

Preklete dolgo sem se mučil, da sem pridobil Njeno zaupanje, bila je nežna, drobna, plaha, z očmi ko melone, si jo predstavljate? Pravzaprav ji nisem hotel storiti nič zlega, še celo rad sem jo imel, hodila sva v kino, se sprehajala po parku, po gričkih okoli mesta, nabirala je rože in mi jih podarjala. Bila je svetla, prozorna, ranljiva, skrival in varoval sem jo pred drhaljo, krčevito se je oprijemala moje roke, ko sem Jih srečeval. Slutila je. Zanje je bila moja sestrična, nemirno so vohljali okoli, potem so dali mir, ni bila ena izmed njihovih žrtev. "Odkod, praviš?... Aha, in kje je to?" so srepeli moji ljudje in se vleкли dalje. Postajal sem ponosen, vlekel sem Jih za nos, bil sem lastnik, monopolist, imel sem super blago.

Zlagoma sem pričel eksperimentirati, saj veste, obleci to, obleci ono, vse je v kurcu, mene poslušaj, jebeš ti matko in take. Oprijela se me je, na čelu je imela zapisano moje ime, čutil sem njeno mehko dušico, drhtela je v mojih rokah, zanjó sem postal Bog, Hudič, sam se postal Bog, Hudič. IMEL sem jo, bila je sukanec, prizidek k hiši,

avto v garaži, zbil sem ji ceno, pozabljal sem, da jo imam.

Končno me je obsedlo, vedel sem, da je to tista, prava reč, že dolgo sem čakal nanjo. Kar odpeljal sem jo s sabo na žur, med kojote, vprašujoče se mi je zazrla v oči, pa sem jo pomiril s poljubom.

Ves večer je, hudiča, sedela ob meni, naokrog so stopicali tipi in se pričakujoče režali. Zarežal sem nazaj, sprva zares, potem bolj iz igrivosti...

Vse je šlo k vragu, vse je postalo popačeno, izmaličeno, oči so buljile v temo in iskale. Šlager večera, nagrado, veselo, radostno preobrazbo, na katero se bodo vsi obesili, jo raztrgali. Kako to diši, ščemi, mravljinci lezejo gor in dol, pamet se preseli v male možgane, treba je... Hudiči v nas so se sporazumeli, prodano, vstal sem, prazen, in odšel. Ostala je tam, krik, šlager večera?

Nič od takrat ni ostalo v meni, le iz gnilobe v duši rase dokaz, krempljem ga iz notrine, pa ga je vedno več in me počasi prerašča...

Sem Vam kaj dokazal? Ali je v meni dovolj nizkotnosti, dovolj podlosti, grenkobe, strahu, blaznosti, predrznosti, ste videli kaj od tega tudi v sebi, se vam upira ali pa sem vam ljub? Če ste, ste mi pomagali! Dokaz torej drži: "Človek sem, kot Vi, pravico Vam imam soditi!"

**Damir
Ocvirk**

ZGODBICA ZA LAHKO NOČ

Pridušeno hreščanje aprilskega dežja je motilo le cviljenje brisalcev prek vetrobranskega stekla. Velike mastne kaplje so se cedile po šipah in se utapljale v lužah, ki so nezadržno rastle v miniaturna morja. Prsti so se oblepili iskalca radijskih postaj, išoč otožno melodijo. Trzajoča senca iskalne paličice je prebadala frekvence, a našla nič. Radijska skala je znova utonila v temo. Odprl sem okno. V toplo notranjost je vdrl veter in dež zunanosti. Pustil sem dežju, da mi je narisal mokre madeže na srajci in hlačah, sprijel lase z razgreto lobanjo, kapljal v odsotne oči. Šele ko se mi je pri nogah nabrala postana luža deževnice, sem dvignil stekleno pregrado. Rob je nezgrešljivo zdrsnil v zarezo in zatisnil prehod. Ker je avto stal v senci dreves bližnjega parka, sem tako ostal izven dosega kroglastih svetil. Potočki vode so, noseč papirčke in drugo uma-zanijo, curljali prek pločnikovega robnika in tonili v jaške. Pred očmi mi je plesala lomeča se mavrica razlitega olja na asfaltu. Pisan madež se je neskalsen raztapljal v cunje, saj ni bilo nikogar, ki bi ga lahko vznemiril v tej nočni uri. Nikogar razen mene. Vsi drugi so bili drugje. Na zabavah, doma pred televizorjem, izgubljeni v nočnih morah, uspavani v grobovih. Nezavedno sem lomil prste okrog volana. Pobeljeni prsti so sprostili stisk. "Rojen sem zato, da umrem!" sem se spomnil besedila ene izmed Metallicinih pesmi. Kako prekleto res je to. Živčno sem po-brskal za paketom cigaret in si prižgal dim. Kot že večkrat

zadnje čase me je zopet zvil prebadajoč kašelj in prisilil, da sem jo odvrget. Željno sem pomislil na čase, ko sem lahko pokadil po štiri pakete na dan, pa mi ni bilo nič. Hripavo sem odkašljal zaprašena pljuča. Poželjivo sem srkal zrak, ki je znova drl skozi spuščeno okno. Dih se je počasi umirjal. V grlu se mi je nabral pljunek in poromal ven. Curljajoča mokrota ga je razvlekla v slinasto kačo z rdečimi lisami. V ustih mi je ostal neprijeten okus po krvi. Kako sem sovražil to zbadajočo bolečino, ki je rastla iz dneva v dan. Začela se je lepega dne iz ničesar in rastla skupaj s strahom v meni. Vsak nov dim je zbudil to spečo pošast, ki se je oglašala čedalje bolj pogosto in bolj nasilno. Sum se je nepogrešljivo zbujal, spreminjajoč se v kruto realnost. Danes sem izvedel za izvid. "Pljučni rak v poznem stadiju," sem se poskusil spomniti tolažečega doktorjevega glasu. Njegovih rdečih neprespanih oči, ki so, zroč izza debelih leč, zbegano tavale proč od mojega razbeljenega pogleda. "Bolezen bi bilo lažje ozdraviti ali vsaj omiliti, če bi prišli malce prej. Kakšen mesec ali dva prej..." V zadregi je umoknil. Prav tako kot jaz je dobro vedel, da je kocka padla že takrat, ko sem povlekel svoj prvi dim. Nekaterim pač ni usojeno in jaz sem bil eden tistih. Potem je še nekaj nakladal in tolažil, vendar je govoril stenam ne meni. Iz odsotnih misli me je zbudilo hripavo kašljanje. To se bil jaz. Prihuljen pik rožljajoče klopotače v prsih se ni vdal in znova sem izpljunil del sebe v deževno noč. Povlekel sem karirast robec iz žepa in si obrisal slino, ki mi je tekla iz ust. Po uporabi sem ga pazljivo preganil in spravil nazaj. Očitno nalive še ni mislil nehati, saj je bilo temno nebo prepredeno z nepredirno zaveso topotajočih kapelj. Po pločniku se je približevala osamljena postava. Velik, ostro zaobljen dežnik je hodil skupaj z njo. Prostitutka. Čedna in še mlada povrhu. Previdno se je lovila na visokih petah, vztrajno poskušajoč gole noge zaščititi pred močo. Zagledala je moje vozilo skozi deževen ščit in se pričela z olajšanjem približevati. Stranka? V tem vremenu? Čudež.

Obotavljivo je postala, ker se mračna silhueta v notranjosti še vedno ni premaknila. Prižgal sem stikalo in pustil bledikasti svetlobi risati sence po obrazu. Pospešila je korak. Res je bila čedna. Dvajset, enaindvajset let morda. Privlačno naličena in zelo, zelo seksi oblečena. V kakšnem drugem trenutku in ob kakšni drugi priložnosti bi morda z veseljem sprejel njene usluge, pomislil na koncu, kako grd je svet, ki pusti mladenkam, da se prodajajo za bedno preživetje in potem pozabil vse skupaj. A tokrat... ne vem. Poosebljala je vse tisto, kar mi kmalu ne bo več dostopno. Ljubezen, družbo, denar, prihodnost in predvsem življenje. Priznam, strah me je umreti. Le koga ni? A ona je bila še tako zdrava, tako živa, da tega enostavno nisem prenesel. Le zakaj naj bi umrl samo jaz? Na polovici svoje dobe, s toliko še neizpolnjenimi željami, načrti in upanji? Začutil sem z dušo in telesom bolečo ostrino neizprosnihih dejstev. Za nekaj dolgih, dolgih trenutkov okrog mene svet ni več obstojal. Pogreznjen v lastne strahove sem bil tako sam, tako nemočen. In okrog mene tema, na veke vekov, amen!

Pozaba... samota... ničesar več...

In takrat... takrat sem srečal smrt. Bila je podobna meni. Bila je JAZ.

Potrkalo je na šipo. Z ledeno masko na obrazu sem sprostil zatič tako, da je lahko pomolila glavo v notranjost. Zeblo jo je in še premočena je bila. Revica. Kmalu ji bo toplo. Tako toplo kot je človeku lahko le v peklu. Od nekod je privlekla nase proseč nasmešek. "Si osamljen?" je vprašala, ko se je razgledala po praznih sedežih. "Morda," sem odvrnil. "Ampak sedaj nisem več." Odprl sem vrata avtomobila. Zaprla je dežnik in se elegantno pripila ob mehko sedišče. Odobravajoče sem ji pokimal, ko je vrgla dežnik na tla zadaj.

"Vroče je tukaj..." Slekla si je plastično ogrinjalo in odpela sponko s šopa las. Bujna frizura se ji je razcvetela prek ramen.

"Malce ozko je tudi, se ti ne zdi?" me je vprašala in že hotela sleči bluzo. Brhteče oprsje se je jasno naziralo skozi tesno oprijeto viskoznost, a nisem želel tega. "Ne to," sem zašepetal s hripavim glasom ter jasno namignil kaj želim. "To bo dražje!" se ni obotavljala niti za trenutek in si že oblizovala ustne, da bi jih navlažila.

"Denar ni problem," sem ji zagotovil in prepu-stil vodstvo. "Za vzdušje..." je še zašepetala, ko je posegla po radijskem gumbu in kot po čudežu pričarala The Sisters Of Mercy. S prsti je profesionalno zaigrala po razporku in sklonila glavo. Zaprl sem oči, se zleknil po mehki sedišča, z dlanjo nežno božal njen labodji vrat in mršil svilnate lase. Prepustil sem se plimi nezemeljskih užitkov, ki so plali skozme. Ko sem znova odprl oči, je vame zrl nasmejan obraz s pohotnim leskom v pogledu. "Čudovito je bilo!" sem ji priznal, medtem ko je v meni rastel dolgo pritajen občutek. Za trenutek sem se prestrašil ob njegovi neukrotljivi silnosti, ki je rušila razumske bariere eno za drugo, potem pa sem popustil pred njim. "Res čudovito!" sem ji še enkrat zagotovil in posegel z desno roko k njenemu vratu. Kot da bi jo hotel objeti in povleči k sebi za poljub, sem jo ovil z desnico, z levico pa potipal v predalniku po nepogrešljivem bokserju, ki sem ga vedno nosil s sabo. Na licu se ji je razcvetel biserni nasmešek, ko je levica z živalsko surovostjo, okrepljena z jekleno trdoto zarisala krvave razpoke v zobeh. Silovit udarec jo je zadel poprek obraza ter lomeč nosno kost, drobeč zobe v čeljusti in škrtajoč zdrsnil po kosteh ličnic. Nezaskočena ključavnica vrat se je vdala pod pritiskom gibajočega telesa, ki je trdo priletelo ven, na beton. Ne da bi se zmenil za bolečino v roki, sem izstopil na svoji strani vozila in še prej sprostil ključavnico prtljažnika. Dekle je bilo trenutno v nezavesti, vendar sem vedel, da še ni mrtvo. Da ubiješ človeka, je potrebno več ko en sam udarec.

Z veseljem sem opazil, da je nehalo deževati. To je bila dobra novica, ki je zaslužila odobravanje. Potisnil sem ključ v ključavnico prtljažnika ter pustil hidravliki, da mi pomaga dvigniti pokrov. Posegel sem po baterijski svetilki v kotu

in posvetil. Premetal sem nekaj cunj in končno naletel na iskano orodje. Zadovoljno sem pograbil za masiven ročaj ter ugasnil svetilko. Trdno sem zapahnil pokrov in prisluhnil stokanju dekleta.

"Saj bo kmalu konec. Počakaj še malo..."

Stopil sem okrog zadnjega dela vozila do žrtve, ki je še vedno nemočno ležala v lastnih bolečinah. Z gnusom sem odvrnil pogled od skoraj nerazpoznavnega obraza. Trenutek sem se obotavljal, potem pa privzdignil masivno kladivo. Teža je nekaj dolgih sekund lebdela v zraku, dokler je ni premagala Zemljina privlačnost. Masa je hreščeče zdrvela nad prsi, lomeč rebra in trgajoč pljuča pod seboj ter končno pridušeno podrsnila ob tla. Za trenutek se mi je zazdelo, da vidim podivjano srce v preluknjani notranjosti, ko sem znova privzdignil kapljajoč ročaj in ji zadal milostni udarec prek lobanje. Počilo je, kot da bi se raztreščila prezrela lubenica. Možganska zmes se je cmokajoče razlezla na vse strani. Odvrgel sem ročaj in z rokavom previdno obrisal zapackano karoserijo. Če česa ne prenesem, je to umazan avto. Notranjost se mi je dvigovala, a sem vržal. Šele takrat sem opazil zgroženo moško postavo v sivem dežnem plašču, ki je očitno videla vse, kar se je zgodilo. Stala je dobrih petdeset metrov navzdol po cesti. Ko je možakar končno ugotovil, da sem ga opazil, se je pričel umikati. Najprej ritensko in nazadnje je stekel, kolikor so ga nesle noge. Prič si nisem smel dovoliti, zato je sem skočil za upravljalca in obrnil ključ. Motor je ubogljivo zarohnel. Med speljevanjem so zadnja kolesa nehotе zapeljala prek dekletovega trupla, ki je potrkvajoče treščilo ob podvozje. Nisem se dal motiti. S plinom do konca je vozilo hitro pospešilo, goltajoč razdaljo med nama. Možakar je med tekom panično pogledoval prek ramena in tekel kot verjetno še nikoli v življenju. V zadnjem trenutku mu je uspelo s skokom v stran uiti prvemu napadu. S smodečimi gumami ovita blokirana kolesa so zaplesala po mokrem asfaltu. Avto je naredil skoraj popoln obrat in mrmrajoče obstal. Mrki pogled svetil je tipal za ubežnikom, ki se je kobacal po

razmočenem blatu, škropeč okrog in okrog. Prepričan, da mi divjad ne uide, sem dvakrat trikrat pohodil stopalko za plin. Grozeče tuljenje razgretega stroja je reveža skoraj spet spodneslo. Opetekajoče se je pognal naprej in jaz za njim. Spomnil sem se, da bi se lahko še malce poigral. Pustil sem ga, da se je oddaljil dobrih sto metrov in tam zasopihan obstal. Šele takrat sem se znova počasi pomaknil naprej. Bleščeča žarometa luči sta se zopet osredotočila nanj, kar mu je znova pognalo adrenalin po izmučenem telesu. Z močjo obupanca se je boril za življenje. Mislim, da je že tedaj vedel, da zaman, a je vendarle poskušal. Stopala so metala luže izpod njegovih bežečih korakov in skorajda se je zaletel v zid, ki je kot iz niča zrastel pred njim. Zadnja stena nekega skladišča ali česarkoli že je neizprosno obstala na svojem mestu. Desno se je zid spajal v kot z drugim in le levo je bila ob njem odprta pot. Divje se je ozrl po mojem avtomobilu. Veter, ki se je znova razpihal, mu je vrtinčil plašč v napihujoč se balon. Spominjal me je na staro božično bučko, ki jo obesiš na jelko. Ne vem zakaj, a bušnil sem v neustavljiv krohot. Solze smeha so mi kot dež lile prek lic in izginjale v strnišču neobrite brade. Nekajkrat sem še posmrknil, potem pa sem se zresnil. Možakar je igral svojo zadnjo karto in je poskušal doseči skrajni rob stavbe, tekoč ob njenem zidu. Pospešil sem za njim. Kolesa so neizprosno grabila prostor in luči so že obliznile hitečo postavo. Igraje bi ga že lahko združil v palačinko, pa se mi še ni dalo. Malce sem zaobrnil volan proč od zidu in ga pustil, da se je še tesneje stisnil obenj. Potem pa sem iznenada planil ter ga rahlo treščil s sprednjim desnim blatnikom. Sunek, ki ga jaz skorajda nisem zaznal, ga je zvil v leteč klobčič plahutajoče klobučevine. Zavrl sem vozilo in zapeljal vzratno obenj. Ležal, skorajda slonel, je naslonjen na zid. Še je živel, a hiter pogled mi je povedal, da ne bo več dolgo. Polomilo in zveržilo mu je spodnje okončine ter obelilo ramena do kosti, ko je s hrbtom treščil ob steno. Zlom ključnične kosti je potisnil na plan krvaveč prelom. Bil je pri zavesti in se je poskušal odplaziti proč, a je

stokajoč zadel le ob hladno trdoto zidu. Vozilo je še nekaj časa brundajoče stalo, potem pa se obrnilo ter drveče izginilo v noč.

Rdeče zadnje luči so počasi ugasnile z daljavo. Dober kilometer proč za ovinkom sem ustavil. Razum mi je bil jasen in še predobro sem se zavedal grozot, ki sem jih storil. Komu mar? Tako kot onadva bom tudi jaz kmalu, prekmalu umrl. Počasi in surovo se bom zadušil v lastni razžrtosti, poginil bedneje kot žival. A ne bom sam, tudi nekdo drug bo šel z menoj. Nočem biti sam v tisti prekleti temi. Nočem! Posegel sem po zadnji cigareti. Odločitev je padla.

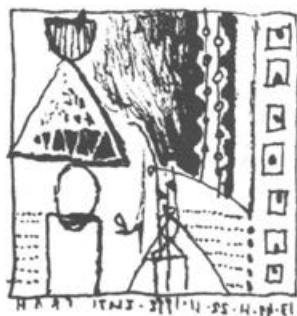
Bati so hrumeče poganjali hiteče vozilo. Tla pod razbesnelimi kolesi so se lomeče kotalila v ozadje. Merilec hitrosti si je drznil vzpenjati se z osupljivo hitrostjo. Curki moči so se preko upravljalca z drvečega stroja prelivali vame. Pred očmi mi je drselo življenje kot na filmskem platnu. Spomnil sem se vsakega, še tako nepomembnega dogodka in bil zalit z identičnimi občutki. Polomljen porcelanast konjiček iz zgodnjega otroštva je vstal iz razbitin. Jokajoč sem znova prvič sam stal pred osnovno šolo in hip zatem že objemal prvo resno dekle. Pa nepozabna žurka na maturi, pomešana s solzami ob materinem grobu pet let pozneje. Prvi avto in prva služba.

In na koncu morje alkohola, ki sem ga popil ter gore plavajočih cigaret v njem.

Zadnji prizor je zasenčil vse poprejšnje, ki so izginili, utaplajoč se za oddaljenim horizontom. Ravnina se je spremenila v višino. Možakar ob steni je zaslepljen zamežikal v podivjano vozilo, ki je nezadržno jurišalo naravnost vanj. Nespretno je dvignil roke, kot da bi se poskušal zaščititi. Sivina zidu je v zenicah narastla do skrajnosti in hip zatem izginila v blesku eksplozije. Ognjena krogla plamenov je požrla vse. Pogasil jo je šele dež, ki se je kot po naročilu neslišno vsul izpod mračnega neba.

In Smrt, začuda, ni bila več podobna le meni, ampak me je spominjala tudi nate...

P
O
E
3
I
J
A

Ivo
Stropnik

ŠEST
NOŽEV
V BRUTA

EGO JE DOVOLJ SPOČIT

*Fontana trobezlja erotično nasilno,
z dvanajstimi curki, streli, orgazmi.
Šest je tvojih, ki si me zagrebel
pod pobleвне magnete veselja,
da se me niso mogli dotakniti mlečni spevi,
da me niso slišale snežne maše.*

*Pustil si, da se je mleko sesirilo
milimeter pred mojim dogajanjem
in onečastil vero dobre dojke.*

*Bral sem tvojo odsotnost in te držal,
da se ne razbiješ, da se ne olupiš,
da ne postaneš večen, ker bi trpel.*

*Toda voda te išče, da te s scalnico ubije,
jaz sem dovolj spočit za oprostilne trombe.*

NAJGLASNEJŠI

*Paranje neba, brez lomljenja stekla,
kakor slišno jedkanje nastanka
ali rezanje mesa pod bičem,
kakor se napravi tišina
za Avrelija Avguština, ki jo širim
čez hektarje tvojega dvoma,
čez slavljene kritine dvignjenih gnezd,
da se spomniš kremenca, ki te je ukresnil
skozi zapostavljeno rast, ko si bil še les.*

*Ukresnil si se in to ostane,
srce v opazni iskri, oko,
naplavljeno v poljubljeni krvi.*

*Nebo, kamen in brepenenje so glasovi,
ki preglasijo krvavenje.*

PRIČAKOVANJE, SLED ZLATNINE

*Katastrofalno sončen rastem
čez popkovni rob žlice zemlje
in sem zastremljen v kamilice,
da me ne vrže smrt estetike.*

*Moj dotakljivi rob je slišen,
z usti, in soldaško vedno bolj pobežen.*

*V tvoja usta odisejsko plovem,
manjšam sladkor, manjšam kamen,
divje pričakovanje sem zlatnine,
ki se kakor ajda s kmečko roko seje.*

*In dozori, s strahom, z bogom,
kakor bi pokali ledeni oklepi
letni čas pozneje, ko rob zopet upade
in se beli okus več v očeh ne pogreje.*

ČIGAVA SMRT JE TEŽJA

*Otroške oči ne bi smele nikoli umreti,
toliko presenečenj sprevidijo,
da so vseskozi odprte.*

*V snu razmikajo ustnice,
skozi bedenje jih uresniči
pretakanje življenja in na večer
jih bela pravljica usliši.*

*Zdaj vidiš, čigava smrt je težja,
ti si vse že videl, kaj pa jaz,
ministrant sem s trnom mirte -*

*S kakšno jezo me božaš,
s katero preteklostjo ubijaš v meni Cankarja?!
Ne, ljubiti te ne morem, otroške oči ne bi smele,
moja smrt je težja in je težja.*

SREDNJEVEŠKI MRAK

*Najbolj mučno za narod
je srednjeveški mrak,
ko naju nihče ne germanizira
in vendar nosiva črni trak.*

*Črnino nosiva veliko kasneje
in dolgo, dokler se ne sprevidijo
religije in politike,
dokler se satem znova ne razcepi -*

*Srednjeveški mrak traja,
kamen modrih je za venomer skrit.*

*Kakšno ljudsko pesem sva izlajala
iz svoje bele ljudske rase:
nove selitve, nove vigredi, nova poganstva
in nova židovstva gredo skozi naše roke.*

BEZEG IN CIMET

*Seveda midva, Bezeg in Cimet,
kdo bi drug molčal o shojenih dišavah
in z rokama šel, kar šel,
brez otožij, čez ožilji doma.*

*Zmladletna domova sta patetični menzi,
razsvetljena in bleščava od utrujenih žlic.*

*Ego, vračava se k prahrani -,
poljubljanja lic, ročno ulovljenih
in s kamnom pobitih dveh ptic.*

*Vse živi, najbolj nepozabno v ganku.
Včasih za milimeter spusti,
menda res nekoč zaljubljeno
(motno) dotikanje v mlinu.*

... Kdor ne pozna vrača
je na veke pozabljen,
je beli turist.
V spominu so uklesana velika vrata,
a je samo široka pot
mimo bogatega bršljana.
Divja rast je živa rast prednikov.

Dvigniva glavo višje,
kakor jo dvigujejo konji,
največji samotarji,
ko v njih zavre paritvena sapa;
goli pod cigansko grivo,
zauzdano poblevni,
razuzdani še mladi,

konji, konji, konji
nikoli ne umrejo v naju,
čeprav jih nisva nikoli jezdila,
konji naju ne poteptajo v boju,
obidejo naju v tihem počitku
v senci pri vodi.

NEKDO

*Nekdo je slep. Nekdo ne more
verjeti. Nekdo bi bil srečen,
da vidi in verjame.*

*Nekdo se je utopil v času
zasužnjenih dni. Nekdo nima
besed za sozvočja. Nekdo je
dolžan ljubezni v vidnem pro-
storu sonca, trepljajev ne pre-
nese. Od tu in tam stiska in
senca ga mori. Nekdo poln zna-
menj odstira nasmeha lepoti
v tisočeri oblikah srečanj...
Kako je srečen, odmeva z ust
prostora. Toplina ponosa zagre-
je čute. Najslajša pijanost!*

*Nekdo bo odnesel vse, kar je
imel. Nekdo bo pustil vso svojo
bedo... Nekdo bo nekoga občudo-
val. Nekdo bo jokal, v prsih ga
bodo žgale grenke puščice nesmi-
sla. Nekdo se bo zasmel na
poti, ki od koščkov celodnevnih
stremljenj pelje k celoti.*

BREZ SVOJE DOMOVINE

*O Bog, zakaj tvoja zemlja ni
moja ljuba domovina?*

*V njej so cvetovi, v njej je trava,
v njej je sonce, v njej so zvezde,
v njej je vse tvoje tako privlačno,
prav tako kot v najlepši domovini.*

*O Bog, zakaj sem vzljubil človeka in
psa v tuji, ne pa v svoji
domovini? Mene, ki sem del
vesoljnega prahu, ni
v moji domovini...*

Jočem.

*O Bog, kako me je strah veselja brez
moje domovine. Moje oči so lažnive;
vidijo lepoto, ki je ni v moji domovini.
Ko mi moj otrok zažuga, zbežim
pod listje in premišlujem o bedi
svoje usode v tuji domovini.*

*O Bog, jaz, ki sem posejal seme, s
strahom prižigam sveče tebi v zahvalo
za strupeno žetev. To je moja grešna
stran in kako naj se znebim svoje bede...
Kam naj zakopljem svoje zastarane
misli brez domovine?*

*O Bog, ali kot klateža v hosto ali
kot psa za ograjo. Kot ubitega vojaka
kjerkoli? Ali, da vržem ranjene misli
v strupeno reko? Moja bolečina je velika,
ker nimam svoje domovine...*

*O Bog, pomagaj mi, da najdem
svojo lepo domovino.*

TEŽKO JE ODITI

*Težko mi je oditi, ker potem,
kako bodo ostale nekatere mi
ljube reči poleg ograje in v
travi mojih korakov?*

*Težko mi je oditi. Bolijo me strune
upanja, razsuti nasmehi in
grličina pesem v mrtvem
miru nad pokrajino.*

*Težko mi je oditi zaradi vetra v
krošnji oreha in žalostne
vrbe na žalostnem mestu in
tebe, ker vem, da boš ostal sam...*

*Težko mi je oditi, ko pomislim
na norost z visoko peto,
bleščečim nosom in ponarejeno ogrlico.
Šopiri se ji senca nad obzorjem.*

*Težko mi je oditi, toda grem, da
pobožam nebo in zarjam
okrasim vedrine, z leve in
desne strani vrnitve.*

*Težko mi je oditi, toda mogoče bo
v globinah odmeval smisel, za
vse tiste, ki so morali
oditi, in tiste, ki prihajajo.*

Branko
Medved

JUTRO

*Ljubil sem tista jutra,
vse, prav vse sem jih ljubil,
še zdaj ne vem zakaj,
a v njih sem vedno našel
košček nebeško modre svežine.*

*Za jutrom je vedno prišel dan
in njega sem sovražil,
pa čeprav je sonce močnejše sijalo,
pa čeprav so ljudje napolnili mesto.*

*Vedno sem težko čakal večera,
čeprav sem se ga bal,
kajti za večerom je prišla noč
in noči me je vedno bila groza,
ki sem jo strastno požiral,
hrabrila me je misel na jutro,
na jutro, ki ga ljubim,
ker vedno uživam v koščku
njegove nebeško modre svežine.*

Marjan
Kukovec -
Quki

ČRNO KRILO

I.

*Sediš v kotu sama in ne opaziš,
da ti po črnem krilu padajo težke solze,
lepo počasi, kot tisti stari stol,
ki sem ga dobil v glavo.
A si le dejala, naj bo, naj bo.
Življenje mi je teklo mirno,
kot da čas mi vzel je tisti,
ki je hodil vsak dan mimo.
S široko reko sva divjala,
mirno, tiho, nežno.
In vsak dan sem se vračal
tja, med tvoje črno krilo.
Kako me rado je imelo.*

II.

*Se spominjaš,
ko je cvetje pelo,
ko je v sivini mesto spet živel,
ko mesec zvezdam bral je svojo zgodbo.
Krožila s prsti si nad črnim krilom,
zibal kodre sem ti v mesečino,
pel sem tvoje besedilo,
ki že davno je zamrlo
v eni izmed tvojih knjig.
Kaj ne, da se spominjaš,
tisto črno krilo, ki si ga nosila.
Kako me rado je imelo.*

III.

*Dvignil sem ti tisto črno krilo,
iz oči potegnil tvojo zadnjo solzo,
molk zavlekel se je v tesnobo,
tesnobo začudenih oči,
ki so hodile mimo,
pa si le čutila,
da se na lesketajočem žametu
je roka mehko zaplodila.
O bog, le kje sem bil,
ko si šival zanjo črno krilo?
Kako me rado je imelo.*

IV.

*Kako sem ljubil vsak vzdihljaj,
za katerim vedno je temo razrezal
tisti ah, dragi, bo dovolj, bo.
Težke roke so spustile črno krilo,
vlilo je nebo mokrino in vpilo in vpilo.
Odšel za svojimi koraki sem
ob nedrjih široke reke,
da tako ko včasih malo skupaj zaživiva.
Na kamnitem mostu,
pod katerim teče moja reka
in bolj pogosto v zadnjih dnevih tudi jaz,
sem pustil ležati mokro,
tisto črno krilo.
Kako me rado je imelo.*

Z L A T I P R A H 1992

Aleš
Hartner

NOČ
OB
REKI

I.
*za drevjem reka govori
šumi in teče v molk noči
v očesu tibi lesk radosti
trava spi*

II.
*vonj po zemlji
vonj po sreči
kot meglica
kakor sen*

III.
*tibo sanja duh pomladi
tibo sanja mali cvet*

Peter
Rezman

ČRNOGORSKA IMPRESIJA

Jevremu Brkoviću in
meni kajpak, za 35. rojstni dan!
(Gaberke, 21.10.1991)

I.

Sediva.

*Zadnji evropski disident
in jaz.*

Pa si gledava v oči.

*Na mizi poleg njega počiva
štap,*

kaj vem katerega junaka.

Zdaj je to njegov štap.

V njem je nož

in Brković ponosno

nosi štap s seboj.

In zna vse drobne krvne grupe

Črnogorcev

na izust,

do leta 1200 in nazaj.

Kdo, kje,

s kom in kdaj.

Kralj sem,

car tja,

uso zgodovino svoje očetnjave

zna na pamet.

*Kraljevi sin, monarh postkomunizma,
navihani škrti,
guslar in boem,
oče, mož,
stasiti Črnogorec.*

*Jaz plešasti P.R.,
otrok samoupravnega soc-realizma.
Očeta komajda poznam,
mame pogosto -
trpeče ne razumem.
Njen oče skurjen v Dachau,
očetov oče
strobnjen nekje pri Lučah, Gornjem gradu,
bog ve v kateri grapi
in zakaj!?
Nazaj le slike
resnih parov v črvivih deskah,
prah, spomini,
čustev nič.
Le pocinkana kaseta
namesto krste
stare mame
na stopnicah
v gasilskem domu.*

*Kaj si moreva povedati midva?!
Ti Jevrem Brković,
in jaz n.n.
Ti največji pesnik
uporne Črne gore,
jaz nihče,
politik ugreznjene zemlje.
Kam žene tvojo pesem,
kam padlo moje je pero?*

*Ti zadnji disident Evrope,
jaz nekaj časa
prvi glas na vasi.*

*Mar nisva,
ti za tvoje skale,
jaz za tibi jaz
dokazala,
da pesme nežna, tiha
črka na papirju nežnem
ne
pretrese rok kosmatih,
ki jih žene
črt, bes džauer in hudič!*

*Ko Ivan Goran Kovačič
je nosil
par oči na rokah
zvezanimi z žico,
v dolgi vrsti,
tik pred smrtno jamo,
me je pretreslo.*

*A to ni moglo biti res.
Jaz sem se bolj bal
divje jage, kač in močeradov,
kakor
krvi prelite, ki da
napolnila bi jezera.*

*Verjel sem, da krivic
ne bo več,
če bom kričal
in se norčeval iz sebe
in gnoja v katerem sem živel,*

*da je na koncu vendar svetel žar
svobode, poezije
in ljubezni.*

*Pa mi ti,
največji disident
in živ poet
spet danes
oči iztikaš,
natikaš svoje na osti!
Podelaš se v črnogorsko, svojo kapo,
zažgeš vse Zviroviće v eni noči,
ali kakor se jim pravi!
Kaj mi mar!*

*Jaz bi se rad
otresel večne more
in vem,
da ti pred njo bežiš.
A kam?
A kam! Vse gre za mano,
vse je pred tabo
in pero ti
samo zdrkne po papirju.
Z muko
muze vprežeš v mrtvaški voz.
Kje je ljubezen,
bele dojke,
kje usten češnje in
valovanje vulve?*

*To sem te vprašal
a bil si skrit
čeprav si vedel!*

*Potuhnil si se
v labirint jezika!
Ti zadnji bard,
ti zadnji disident Evrope!*

*Begal si z očmi
in iskal Črno goro,
tvoj glas je bil napet
le ko si
pesem v kri prelil!
In kri v pesem!*

II.

*Zdaj pijem sam
od sonca Janževca pred mano,
za mano čudna bol,
da ni poetu dano,
kakor tebi
peti o planinah,
o kamniti Črni gori.
O ljubezni, ženskah,
Bakhu in o morju.
Ne, ti moraš svojo bol,
krvavo zgodbo svojega plamena
dati na papir,
bežati daleč stran
in od tam
pričeti križev pot domov.
Nazaj v nedra,
nazaj med dojke
med kamenje
Montenegra.*

*In jaz
v tiho noč
zapet, izpet,
popivam čašo vina
v tiho noč
v obroč
preklete misli,
v strahu čakajoč
krvavih juter
brez konca
in naprej.*

*Bo pesem rešila nas zmot?
Ne bo?
Morda pa bo
in bomo peli
o ljubezni.
Sivi, stari in tresočih rok,
ko bomo zarod reševali
iz noči
in zmot.*

*Čimprej drugam,
od tod.*

*A kam?
O bog,
le kam nas vodi pot?*

VOJNE PESMI

Mojci!

*Meso, duša in kri so se ločile,
si rekle adijo
in vsaka zase je zaživela v času, imenovanem
Čas po miru.*

*

*Čas je za počitek.
Samo še vonj šotorskega krila
po senu me spominja
na prejšnji položaj.*

*

*Kresnica, prosim te,
ne letaj tukaj,
saj lahko zažgeš seno
in potem nas lahko odkrijejo.*

*

*Moja straža se je začela skupaj z mrkom,
ki ga vidijo le v Mehiki.
Luna je danes najbližje zemlji in
prekriva sonce, ki je najdlje.
Menda je to slabo znamenje.*

*

*Videl sem sonce, kako je vstalo,
in ko je naredilo tričetrť poti,
sem ga pospremil spat,
položil puško poleg sebe,
počakal kresnice in obut zaspal.*

*

*Skozi daljnogled snajperske puške
sem na robu gozda gledal srno.
Njen ženin se je oglašal,
ona pa je mirno pila vodo.
Ali je lahko ustreliti človeka?*

OTROŠKE PESMI

*Pred hišo stoji cvetoča lipa,
pod njo sta dedek in njegova pipa.
Miha premagala je gripa,
od dvorišča loči ga šipa.
Govori z glasom, ki bripa,
neutolažljivo blipa,
Bine prinese mu dva stripa.*

*

*Kadar je Mojca bolna,
njena je miza tablet polna.
Za zdravje je vse storiti voljna.
Tablete je in pije vodo kot žolna.
Mama nosi ji dobrote, da je kot luna polna.*

*

*Mi smo strašni bratje trije.
Vsakdo, kdor nas vidi, se skrije,
in kdor boče, da mu še sonce sije.
Naše geslo: Roka roko umije.
Žrtve naše zemlja krije.
Krt nad njimi rije.
Da tako se z živalcami ne dela, mama vpije.*

PAMUKKI BLUES

*V okolici jezera Van
na jugu Turčije,
kjer se potihoma sliši kurdska govorica,
ima Pamukki, bombažno bela muca,
dvobarvne oči.
Eno rumeno in drugo nebeško modro.
Njena lastnica, imena ne vem več,
črnelasa kurdska deklica sanja o rožah,
ki rastejo na vrtu
in o zraku,
ki diši po morju.
Koliko časa še?*

Blaž
Prapotnik

00

DVE NULI

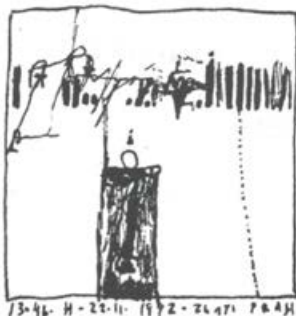
*Pridem samo, kadar te potrebujem.
Nepremično me gledaš,
ko si nad tvojimi usti
brez zadrege odpiram zadrgo.
Da,
nad tvojimi usti si ga
vzamem v roko, kot v cenенem
drugorazrednem porno filmu.
Sploh se ne napenjam,
ko si olajšano oddahnem.
Peni se rumeno med bele zobe,
kot morje
v soju šestdesetvalne mesečine
(teslo watti, ne volti).
In ti goltáš
prasica pobotna,
požiraš šumenje, da se ti
cedi po goltancu.
Ko te gledam,
te blede keramične ustnice,
me zgrabi, da bi se usedel nanje*

*z belo golo nosilko mozoljev,
čeprav ne prenesem tega
mokrega poljuba hladne frigidnosti.
Zamašil bi ti sapnik
s porcijo bivših dobrot, ki so zdaj
močno drugačne (ah, minljivost).
Draga moja nula:
ti si samo uboga,
usrana straniščna školjka.
Svet pa je tako pokvarjen in prostaški,
da ti kar šumi v ušesih.*

NIHILISTIČNI GOLOBI

*Leteče podgane,
s sunkovitimi gibi,
s premalimi glavami,
s praznimi očmi,
z dolgočasnim perjem,
z brezveznim sprehajanjem
ali zoprnim čepenjem,
meni ne boste izvabili
niti drobtinice
beraškega kruha
niti grizljaja
usmiljenega sočutja
niti oljčne vejice
lažnega miru.
Ničesar!
Samo bedasto buljite
in ste zadovoljni,
ker se vedno najde nekje*

prijazna starka,
 ki ji je popolnoma vseeno,
 kdo žre z njenih razpokanih,
 izjedenih dlani.
 Ves čas samo odpirate kljune
 in kasneje odpirate riti
 in serjete na mestno bišo,
 na banko, na muzeje, na spomenike,
 na pločnike, na stvari, na ljudi...
 Golobi, vam se jebe -
 poserjete se na cel svet!

13.46. H - 22.11. 1972 - 26.471 P & A H

13.22. 22.11. 1972 - ZLATI PRAH

SONETNI ČASI

*Vetrovi v zimo niso še zaveli
in slana mladih rož še ni našla,
jesenska sonca nižje so zašla,
le listje je zapolnilo globeli.*

*Jesen čakale so le drobne ptice
in bladen dež prišel je letos prej,
rosil je prazna gnezda živih mej,
samevale brez njih bi te gredice.*

*Plodove spravile so trde roke,
med čvrste, stare zidane oboke,
pustile lastovice so zidove.*

*Je pihal veter čez topla ognjišča,
ostala so prazna poljska strnišča,
zavel je blad čez vse tihe logove.*

*Odel se je gozd v zimsko belino,
odbijal nam sonce od zemlje je stran,
sneg tiho je ležal pod to modrino,
polepšal nekomu ta svetel je dan.*

*Sledi so drobne vodile po snegu,
te male sence, njih veseli smeh,
so kepe se valile k strmemu bregu,
v snegu valjati se, ni bil greh.*

*Skopnel je sneg, skopnelo je veselje,
snežakom kape padle so na tla,
pokazalo se sivo je zelenje.*

*Ko sonce se upre v pozni sneg,
nasmehni se in ne žaluj, saj kmalu
regrat bo pozlatil strmi ta naš breg.*

*Prinese vonj povesod dišave znane
in brsti se razvijejo v cvet,
globoko tam se v srcu nekaj zgane,
z očmi lahko obideš ta naš svet.*

*Omotičen zagledaš se v sonce,
ki burno ti požene kri v oči,
od radosti bi strgal se v konce,
iz glave temne zbrisal bi noči.*

*A včasih so oči nam le premalo,
pomladi v prsih te srce boli,
je v njem veliko radosti ostalo,*

*le vrela kri v notranjosti tišči.
Veliko sonca vedno bo ostalo,
ko se poletje v glavo zapodi.*

*Postopanje v dežju je res lepo,
še topel ti namoči vrelo glavo,
vročina ti jo posuši za stavo,
opoldne dežne kaplje so zlato.*

*Še lepše je zaspati v vročem pesku,
ko jasno se segreje nam nebo,
skomine zapustijo ti telo,
oči podobne sončnemu so lesku.*

*Poletje le prebitro ti premine,
ko spomniš se jeseni, tihe zime,
legel boš v tla, zapiral si oči.*

*Saj vedno, vedno vse za tabo pride
in sonce ti nikoli ne zaide,
le včasih daljše temne so noči.*

PESEM MATJAŽU (UPESNJENJE)

*Prihaja z neba,
prihaja spokojno,
spušča se vate.
Prihaja z neba
in vendar spusti
se le zate.
Spušča se tiho, za dušo,
razvije rozete živosti,
poišče besede za rušo,
utiša življenja radosti.*

*In cvet se tiho rodi,
tihote postajajo kriki,
z verzom se seme plodi,
le črke ostajajo liki.*

V PRIČAKOVANJU POMLADI

Jesen.

Reka naplavlja listje.

Trta še vedno kljubuje slani

in zjutraj se mi pobelijo nohti.

Kaj nohti, lobanja mi poka od mraza,

v njeni notranjosti pa je toplo.

V njej si ti,

čutim te in zaznam.

Rišem tvoje sence,

zbledele v morju oranžnih preprog.

Le kdaj boš prišla

in segrela to prezeblo telo?

SEN

Vsakič, ko sonce vzide

in nežno po moj spanec pride

si zaželim,

da šel bi za nočjo.

V sanjah stečem za njo

in sonce naju ne zbudi,

le luna seže mi v roko,

v očeh srebrni sij pusti.

DAN

*Moj dan se počasi rojeva
iz medlega pastela
jutranje meglice,
počasi odpiram okna
v svet okrog mene in
stopam vetru naproti.*

*Moje jutro stopa v dan
in z njim tednu obračam list,
moj dan se v dnevu ziblje,
zaman, v svetu neresnic.*

*Stopam po kazalcih današnje sreče
tihemu večeru naproti
in vem, če pobitim in
ujamem zadnji korak sonca,
uidem tej bladni noči.*

Hinko
Jerčič

DAN,
KO SO
DELILI OTROKE

*Se spominjaš tistih davnih let,
ko smo hodili v kino,
in tistih časov,
ko smo gledali
Razkošje v travi,
pa Dan, ko so delili otroke,
pa Dolino miru
in še je bilo podobnih...*

*Sam ne vem,
zakaj se spominjam prav teh filmov,
pravzaprav dneva, ko sem gledal
Dan, ko so delili otroke.*

PESMI

*veš da sva
ko še nisva
preplezala zidovja
bakreno je odmevala
zima takrat
boleče zlato se je
izločilo
med najine skrite
poti*

*prišla sva
in čisto tiho
da se ne bi zbudilo
naredila sneženega moža*

*včeraj sem se
iskala
v svoji posodi
danes pa sem
vrba
na robu trblega
lesa*

*iz mene bo miza
lesena nekoč
se bom oluščila
in bodo padale
skodelice racaste
na vznožje*

*ko boš sam
ne boš nikoli našel
mojih skritih
vej*

*vse misli so objete
so odete na preperelo
ker ste mi vzeli
svetle rjuhe moram
spati na premraženi strehi
tuje besede*

*jutri mi jo boste
labko razrezali
na zloge in spet
bom sanjala trakove*

KAMENPROD

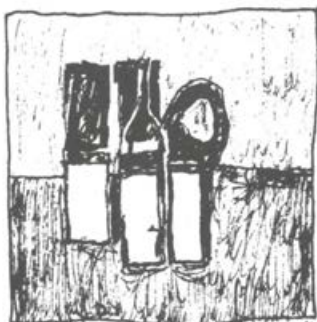
*siv mož
na svojem vrtilčku
kamen najde
majhen kamenprod
siv mož*

*na svoji klopici
kamen boža
majhen kamenprod
siv mož
se spomni
daljnih dni*

*bel žareč prod
šumenje mrzle reke
globoke dekliške oči
vitke zagorele noge
veter v njenem krilu
smeh ptičev v drevesu
razbeljeno utripajoče sonce
bel žareč prod
majhen kamenprod*

*siv mož
v svojem žepu
kamen nosi
majhen kamenprod*

P
 R
 E
 V
 O
 D
 I

12.53.H.23.11.1992. ZLATI PRAH

19.14.H.23.11.1992. ZLATI PRAH

21.29.H.23.11.1992. ZLATI PRAH

Arvo
Valton

SEL

Prevedel: Andrej Rozman

ARVO VALTON

(1935), estonski pisatelj, je mojster kratke proze. Najpomembnejša njegova dela so: Sel, 1972; Osem Japonk, 1963; Obisk med sončnim obratom, 1974; V deželah sanj, 1975; V tujem mestu, 1980; Arvidova potovanja po svetu, 1981. Arvo Valton je bil lani udeleženec srečanja srednjeevropskih pisateljev Vile-nica 1991 v Lipici. Njegova dela so prevedena skoraj v vse evropske jezike.

"Sem sel!" je kriknil jezdec v mestnih vratih, ko so mu stražarji prekržali pot. Za sla se jim je zdel preveč vpadljiv, klobuk z dolgim perjem, gladka brada, frivolna, na prvi pogled cenena obleka, ni takoj odkrila njegovega stanu.

"Sem sel!" je ponosno govoril in mogoče je tudi bil.

"Kakšne vesti nam prinašaš, tujec?" so ga spraševali preplašeni stražarji in jezdec, ki še ni prišel k sebi zaradi hitre ježe, se je začel pred njimi napihovati, ko jim je sporočil:

"Vest moram sporočiti celemu mestu, spustite me!"

Stražarji so bili razdvojeni, vendar so ga po krajšem posvetu spustili v mesto.

Ponosni jezdec je letel kot veter po ozkih ulicah, če so se mu pod nogami pletli ljudje, je na vse grlo kričal:

"Umaknite se, umaknite se, sel sem!"

Gnal je svojega upehanega konja proti trgu, na katerem so se gnetli kmečki lojtrniki in majhne trgovinice. Žrebec je plesal po ozki poti, ljudje razvneti s pogovorom in zaradi čakanja utrujeni biki so se mu umikali. Ošabno je dirjal jezdec preko kupov repe, zadel je ob krvavo svinjsko polovico in v visokem loku preskočil piramido keramičnih skled. Njegov glas se je mešal s preprirom in preklinjanjem množice:

"Poslušajte, poslušajte, sel sel!"

Množica, lačna nepričakovanih dogodkov, je zija-
la vanj z odprtimi usti. Vrvež je počasi utihnil, mnogi meščani bi radi slišali vest. Jezdec se še ni ustavil, nemiren konj se je premikal v krogih in nenehno se je obračal z zadnjico proti poslušalcem, ki so tako komaj lahko slišali prišlekovo zgodbo.

"Dolge dni in noči sem jahal k vam s to novico. Med potjo so me ropali pijanci v gostilnah, napadali so me roparji v gozdovih, meni pa je vendarle uspelo prinesiti sporočilo na cilj, nekaj dni nisem zatisnil očesa. Odložite za trenutek svoja opravila in prepire in poslušajte svojega sla!"

Konj z nemirno zadnjico je poskakoval z jezd-
cem med labirintom lojtrnikov in stojnic in izgi-
nil z njim v žrelu ulic.

Pot je pripeljala pogumnega oznanjevalca na trg pred cerkvijo. Pravkar se je končalo jutranje bogoslužje in trg so preplavili ljudje. Jezdec se je prebijal skozi gnečo in kričal:

"Poslušajte me vsi, ki ste se znašli na tem mestu: jaz sem vaš sel. Prihajam iz daljnih dežel, prebijal sem se mimo sovražnih ljudi, vendar ne poznam milosti, kadar nosim pomembno poslanico, s katero zdaj stojim tu pred vami, poslušajte jo!"

Ljudje so tekali sem ter tja, nekateri so se mu približali in se postavili v krogu okrog nemirnega konja.

"Moja poslanica je kot zvezdno nebo, je nadčloveška kakor življenje narave, moja poslanica je moč in hvala plemenitosti! Vsa moja duša leži pred vašimi nogami, da se boste lahko dotaknili veljavnosti mojih besed: vaš sel sem, ki so ga s posebnim znamenjem zaznamenala nebesa."

Patetičen jezdec je dvignil roko, kar je tako prestrašilo njegovega konja, da se je spustil v galop in so se mu poslušalci komaj umaknili.

Nemiren duh je potoval naprej, dokler ni prišel pred rotovž.

"Pozor, pozor! Prisluhnite vsi, vi zgoraj in spodaj: sem sel!"

Ko je tako nekajkrat zakričal, so se okoli njega zgrnili ljudje in celo mestni možje so pogledali skozi šilasta okna.

"Izbran sem bil, da vam prinesem poslanico. Hrepenenje zemlje in nebeški glasovi so me izvolili. To je volja višjih sil! Naj se zgrne nebo, naj izbljuje zemlja žvepleni dim iz svojih nedri, jaz sem vam prinesel poslanico in jo bom nosil še naprej, kajti takšna je moja usoda. Najsi sem bil kjer koli, najsi sem bedel ali se boril s spancem,

vedno so bile moje misli pri poslanici, nikoli se ji nisem izneveril. Moja poslanica je namenjena vam!"

Žrebec s sklonjeno glavo in postavni jezdec sta za trenutek okamenela v drži kipa.

Eden izmed mestnih svetnikov je prišel k vratom.

"Povej nam svojo poslanico!" je ukazal moškemu.

Prestrašen konj se je spet začel vrteti. Moški je dvignil roko proti nebu in rekel:

"Naj mi bo nebo priča, da bo to, kar vam bom povedal, veličastno in resnično. Torej poslušajte, vašemu mestu sem prinesel poslanico, ki bo večna!"

Nemiren konj se je naveličal rotovškega vzdušja, zato se je pripravil na odhod. In tudi sel je bil zadovoljen s svojim poslanstvom, zato ni zadrževal konja.

Vse mesto je slišalo to vest, sel jo je oznanjal po trgih, in širokih ulicah. Kmalu so vsi vedeli, da je sel.

Zvečer je na dvorišču privezal upehanega konja, sam pa je stopil v krčmo in se nalival s pivom, ki se mu je po napornem dnevu prileglo. Često se je s težavo dvignil in oznanjal:

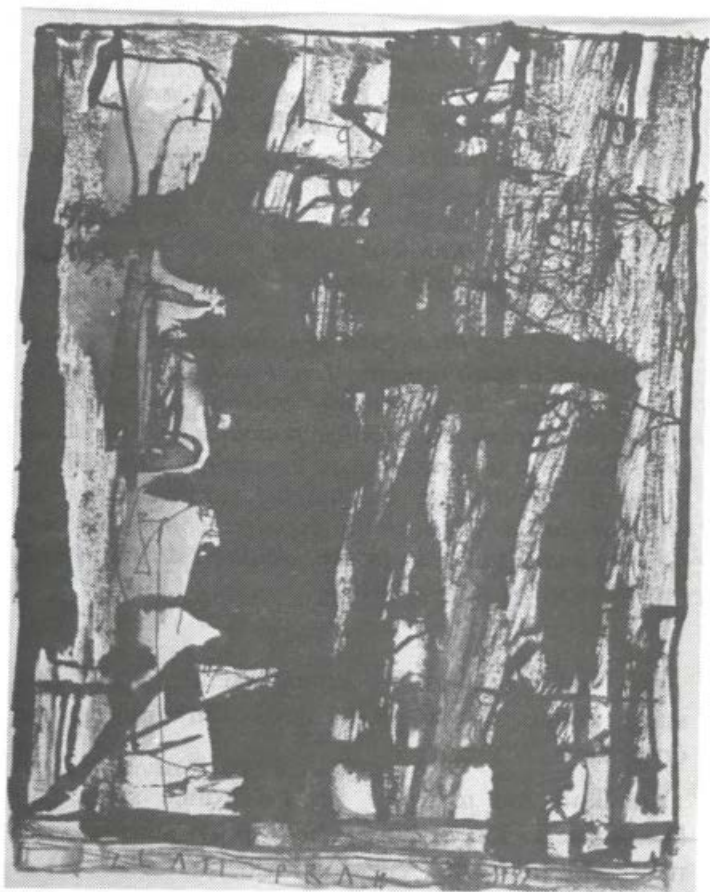
"Utihnite, ne pojte! Postavite na mize vrče! Sel sem, vam pravim, da boste vedeli."

In spet se je usedel na lepljivo gostilniško klop in goltal pivo. Ko se mu je končno zmehčal jezik in je izginil njegov ponosni napuh, je dražil sopivce:

"Če boste morali kdaj nesti poslanico, vedite, da morate biti nenehno budni in tudi srce morate

imeti veliko. Zavedati se morate, da vas mesta in narodi zelo potrebujejo, in da morate sami stati na najvišji stopnički svojega dostojanstva. Nosite poslanice, v katerih prebiva resnica in to počnite vdano in srčno, da boste lahko čutili največjo blaženost, srečo, da služite moči."

Tako je vsa krčma zvedela, da je mesto dobilo pravega sla.

**Barbara
Frischmuth**

BOLJŠE ŽIVLJENJE

Prevedla: Alja Lipavic

Barbara Frischmuth je sodobna avstrijska pisateljica, rojena 1941 leta na Štajerskem. Študirala je orientalistiko in živela dalj časa v Turčiji. Danes živi na Dunaju. Piše romane, zgodbe za otroke, kratko prozo in radijske igre. Za svoje delo je prejela že več knjižnih nagrad.

Zgodbi sta iz knjige AMORALISCHE KINDERKLAPPER (Residenz Verlag 1969). Ob izidu je knjiga naletela na velik odmev in bila prevedena v več jezikov.

Pisateljica je v knjigi zbrala devetnajst zgodb o petih otrocih - Len, Pauli, Robertu, Lidiji in Melchiorju, ki preživljajo poletne počitnice na podežlju. Odrasli jim vsiljujejo podobice pridnih otrok, proti katerim se otroci borijo z neizčrpno domišljijo, ki pa ni nič drugega kot posebej razvit občutek za realnost. Barbara Frischmuth dopušča svojim junakom, da niso samo ljubki in pridni, ampak tudi nesramni, egocentrični in celo zlobni.

Veš, kako bo, ko bo konec sveta? vpraša Leo staro mamo, ki si plete naroke in zraven pije črno kavo.

Od kod naj to vem? Ko bo konec sveta, bo konec sveta. Kaj bi naj še bilo? pravi stara mama, ne da bi pogledala čez rob očal.

Bo takrat vsega konec?

Ja.

In nikamor več ne bo mogoče?

Kam bi pa naj še šli?

In svet bo razpadel na koščke?

Najbrž.

In kam bodo padli koščki sveta?

Nikamor.

Kje je nikamor?

Nikamor je nikamor, to bi moral že dolgo vedeti.

In kaj se bo zgodilo s koščki sveta?

Nič.

In kaj bo potem, če se s koščki sveta ne bo nič zgodilo?

Čisto nič.

Si prepričana?

Ne.

Zakaj pa potem tako govoriš?

Ker me sprašuješ.

In ko bo konec sveta, boš vedela, kaj bo potem?

Ne.

Zakaj ne?

Ker bo tudi mene konec.

In jaz tudi ne bom mogel vedeti?

Zakaj bi pa ravno ti moral vedeti?

Potem pa nočem, da bi bilo konec sveta, če ne bom mogel vedeti, kako je, pravi Leo in odgrizne kos kruha, namazanega z liptaverskim namazom.

Mogoče bi pa konec sveta lahko bil takšen, da ga sploh ne bi opazili in bi se naenkrat znašli v čisto novem svetu, pravi Poppa, dolga pitonka.

In kakšen naj bi bil ta novi svet? pravi stara mama, mi lahko razložiš?

Ne vem točno, pravi Poppa, dolga pitonka, ampak na vsak način drugačen.

Kako drugačen?

No, recimo takšen, da ne bi bilo trave, ampak samo kopalne preproge, po katerih bi celo leto hodili bos, ne da bi dobili vnetje mehurja.

Tam, kjer so zdaj na obeh straneh ceste pločniki, bi imeli steze za kotalkanje, tako da bi se lahko vsi vozili sem in tja, pravi prijatelj Mowglie.

Če hočeš voziti tovornjak in če ga znaš voziti, ga lahko voziš. Ni potrebno čakati, da odrasteš, pravi Leo.

In gore igrač so tam, pravi Libby - krava, s katerih si vsak lahko vzame kar hoče, ne da bi dolgo spraševal. In če se igrače naveliča, jo lahko spet vrne.

Če hočeš, lahko ješ pred kosilom in kosila ti ni treba jesti, če nočeš, po kosilu pa lahko spet ješ, če hočeš, pravi Rhesus.

Stari mami je ušla zanka. Sama zase preklinja.

Tam je ogromno narokov, pravi Libby - krava, samo vzameš si jih.

Kdo jih pa plete?

Libby - krava je nekaj časa tiho, potem se pa spomni odgovora. Jih pač ne bo, pravi in je vesela, da se je tega spomnila, mogoče jih pa sploh nihče ne bo hotel imeti.

V to nisem čisto prepričana, pravi stara mama, res ne.

In vsak bo imel svojo hišo s svojim bazenom, svoj gozd s svojimi divjimi svinjami, svojo železnico s svojo železniško postajo, svojo električno napeljavo s svojo elektrarno in svojo reko s svojimi ribami in svojo hobby delavnico, pravi Leo, svoj park in svojo leseno hišico.

Prijatelj Mowglie strese z glavo. Dolgočasno bo, če bo vsak živel v svoji hiši. Če bi vsi stanovali skupaj, bi se bolj zabavali in ne bi se bilo potrebno voziti z vlakom, kadar bi se hotel s kom pogovarjati.

Lahko mi telefoniraš, pravi Leo, če se želiš pogovarjati.

Ampak če se bova hotela igrati, se bova morala peljati z vlakom in mogoče nama potem ne bo več do igranja.

Jaz si pa to predstavljam tako, pravi Poppa, dolga pitonka, da živimo vsi v isti hiši, ampak vsak v svojem nadstropju. Vsak ima svoj telefon in če se hočemo pogovarjati, samo telefoniramo in se zapeljemo z dvigalom.

Ali pa, pravi Libby - krava, vsi bi živeli v istem nadstropju, v enem nadstropju bi se igrali z žogo, če bi zunaj deževalo, v drugem jedli, v tretjem bi

se igrali gledališče in v četrtem barvali in risali. Če bomo imeli za vsako stvar svoje nadstropje, ne bo potrebno pospravljati, ker bo za vse dovolj prostora.

In kdo bo pral vaše perilo, ga likal in kdo vam bo kuhal v tem novem svetu? vpraša stara mama, to bi rada vedela.

Anamarija, pravi Rhesus, če bo šla z nami, lahko vse to dela.

Kaj pa, če ne bo šla z vami?

Potem pa ti, pravi Leo stari mami.

In če tudi jaz ne bom šla zraven ali pa če se mi ne bo dalo? Kaj pa potem?

Potem bomo vse delali sami, pravi Poppa, dolga pitonka.

To bi rada videla, to bi res rada videla, pravi stara mama.

Mogoče pa sploh ne bo potrebno, pravi Leo. Lahko bi pravzaprav imeli takšno hišo, kjer bi samo pritiskali na gumbe, in perilo bi se pralo, likalo, kosilo bi se kuhalo in samo napisali bi, kaj bi radi imeli.

Veličastno, pravi stara mama, ideja je veličastna. Klobuk dol pred njo.

Ja, pravi prijatelj Mowglie, in če boš prišla na obisk, bo oprano in zlikano tudi tvoje perilo in lahko boš dobila celo vedro črne kave, samo napisati nam moraš prej.

Veličastno, pravi stara mama, in kaj boste počeli cel čas?

Kar se nam bo zahotelo, pravi Leo. Če se bomo hoteli igrati, se bomo igrali, če bomo hoteli spati, bomo spali in glede hrane bo ravno tako.

Kdo bo pa skrbel za vas?

Ukazoval nam ne bo nihče, pravi Leo, to tam ne obstaja.

In v šolo tudi ne boste več hodili?

Samo če nas bo trenutno zanimalo. Imeli bomo namreč svoj kino, veš, namesto šole, in če bomo hoteli, si bomo zavrteli film z učiteljem. Če nas bo dolgočasil, ga bomo izklopili.

Rada bi videla, kolikokrat ga boste sploh vklopili, to bi rada videla, pravi stara mama.

Mogoče pa ne bomo potrebovali učitelja, pravi Rhesus, mogoče bomo že od rojstva vse vedeli, ko bomo enkrat tam.

Kaj boste naredili, če bo vsak od vas hotel vedno nekaj drugega? Paula bo spala in Leo bi divjal naokrog, Robert se bo hotel igrati z Melchiorjem ravno takrat, ko bo Melchior jedel svoj puding in Lydia bo hotela obleči enako obleko kot Paula in Paula tega seveda ne bo dovolila.

Potem bo pač šel Leo divjat v drugo nadstropje in jaz bom pojedel najprej moj puding in se potem igral z Rhesusom, dveh enakih oblek pa tam sploh ne bomo imeli.

In če se boste kljub temu prepirali? Vedno najdete vzrok za prepir. In če boste potem jezni drug na drugega in vam vaša lepa hiša z gumbi, na katere je treba samo pritiskati in z učiteljem na filmu in vsem, kar si še zamišljate, ne bo več zanimiva? Mi lahko poveste, kaj bo potem?

To je čisto preprosto, pravi Libby - krava. Če bomo res tam živeli, v naši lepi hiši z gumbi in vsem ostalim, če bo res tako, bo v tej hiši tudi posebna soba, v njej posebna omara, v omari posebna škatla in v škatli majhne, posebne tabletko in če poješ eno, za en teden pozabiš, zakaj si se prepiral. Ko se pa spet spomniš, boš pojedel spet eno tabletko. Čez dalj časa pa sploh pozabiš, kaj je to prepiranje.

Veličastno, pravi stara mama, česa takšnega se ne bi nikoli spomnila.

**Barbara
Frischmuth**

VPRAŠANJE JEDRA

Prevedla: Alja Lipavic

Leu leži svet pred nogami. V roki ima regrad in v usta položi slivo. Njegovo obzorje omejujejo prečke balkonske ograje. Leo gleda med njimi.

Sem ugriznil v kamen ali v les? se sprašuje Leo. Obstaja koščičasto in pečkasto sadje. Sliva sodi h koščičastemu sadju, njeno jedro je leseno in trdo kot kamen. Jabolko sodi k pečkastemu sadju, njegovo jedro je mehko in dobro. Koščica koščičastega sadja se tudi imenuje jedro, čeprav ni niti elastična, niti dobra. Ima okus po pruski kislini, lahko jo streš kot oreh, kot trd oreh.

Bom že zlomila ta trd oreh, je rekla Anamarija očetu, dobra mama pa je pristavila za roko, ki jo je držala pred usti, Leo ima trdo lupino in mehko jedro.

Popolnoma zdrav in pravilno razvit fant si, reče Leo Leu, pravi fantič. Če si dalj časa tiho, so tvoji starši zaskrbljeni in mislijo, da si bolan. To je čisto v redu. Čez dan se moraš izdivjati, da boš zvečer pošteno zaspan in boš zdravo spal. Samo tako bo kaj iz tebe. Zdrav otrok je zlata vreden.

Leo upihne regrat. Semena letijo med prečkami ograje čez prostor za obešanje perila.

Če bi ugriznil v kamen, premišljuje Leo, ko opazuje slivo, bi si izdrl zob. Ker pa ni kamen, si ga bom moral izruvat sam. Leo prime za zob in ga premika najprej malo na desno, potem malo na levo.

Izpulil ti ga bom, pravi Leo Leu. Zob mora stran. Dovolj dolgo si ga imel v ustih, čas je, da ga vržeš med staro šaro.

Kaj? vpraša Leo.

Leo nekaj časa razmišlja. Potem reče Leo Leu, zob lahko vržem, kamor hočem.

Kako? vpraša Leo.

Vse zarjavelo iz hiše in vrta lahko prinesem na kup in zraven vržem tudi zob.

A, ja, pravi Leo.

Koščica leži na Leovem kolenu. Desno roko ima v ustih in premika zob. Gleda sence oblakov, ki se premikajo čez vrvi za perilo. Drugi otroci se skrivajo na vrtu, sliši jih, kako se izštevajo.

An ban, pravi Leo Leu, mehko jedro imaš.

Pet podgan in trdo lupino.

Kako? vpraša Leo.

Štiri miši, to pomeni, tako kot. Takšen si, kot da bi imel trdo jedro.

V uh me piši, pravi Leo, torej sem vseeno oreh.

Vija vaja ven, trd oreh, trd kot železo.

Potem si pa izdri zob. In Leo naenkrat močno potegne za zob, ven boš šel, zob resnično popusti in Leo ga drži v roki, usta pa ima polna krvi. Potem ga položi zraven koščice.

An ban, zdaj pa te imam.

7

Josip
Bačić - Savski

I

KOMU
OSTAJA SVET

D

E

S

INDIVIDUUM

OSVOBODITI IN HUMANIZIRATI ČLOVEKA JE ENAKO POMEMBNO ZA NAPREDEK ČLOVEŠTVA KOT INFORMATIKA, OZIROMA, BREZ PRVEGA NE BO NITI DRUGEGA. KAKOR ČLOVEK, KI JE V VSE VEČJI ZASUŽNJENOSTI SAM SEBI CILJ, TAKO BO TUDI TEHNIČNI ZNANSTVENI RAZVOJ DOŽIVEL ENAKO USODO, PRAVZAPRAV ŠE HUJŠO, KER BODO Z NJIM UPRAVLJALI TISTI BREZDUŠNI LJUDJE, KI BODO SVET SPREMINJALI ZA SVOJE INTERESE.

OD INDIVIDUUMA DO VZGOJENEGA ČLOVEKA

Te utemeljitve so del mojih pogledov, ki sem jih zbiral v svojem celotnem življenju. Torej ne temeljijo na znanstveni podlagi, so pa odsev zahtevnega in težavnega življenja od zgodnjega

otročstva, kakor tudi vzgoje, branja in spremljanja različnih vzgojnih dostopov avtorjev na znanstveni in verski podlagi, ter občutkov, ki jih izžareva moj duh.

Za uvod v moje razlaganje bi lahko priporočil ali navedel več primarnih prispevkov različnih avtorjev, ki na znanstveni ravni razpravljajo o vzgoji človeka. V primerjavi z njimi, oziroma z njihovim znanstvenim potencialom, se mi (kot laiku) zazdi, da je njihov dostop v večji meri (teoretično in terminološko) v praksi zelo daleč množicam.

Tokrat za uvod priporočam knjigo avtorja Huberta Požarnika z naslovom "Kako ohranimo duševno stanje" in knjižico avtorja Toneta Ciglerja z naslovom "Vzgajajmo z ljubeznijo, razumom, vero". Lahko bi navedel še nekatere knjige drugih avtorjev s področja vzgoje, toda nobena knjiga ni zajela popolne vzgoje. Popolne vzgoje ni, zato ker ni niti popolnega vzgojitelja - človeka. Smisel vzgoje pravzaprav ni v tem, temveč v optimalnem reflektiranju sprejetega in oddanega. Je kot sadež, ki ne more zrasti kot jabolko in hruška, sliva in oreh v eni lupini ali ohišju hkrati. Temelj, na katerem sloni življenje slehernega individuuma, je vzgoja, ki poleg najboljših metod ni jamstvo za vse danosti življenja, ker človek ni nikoli dokončan proces. Čeprav se spreminja s časom, je treba ustrezno prilagajati spremembam le nekatere vzgojne dostope, temelj pa ostane isti.

Zanimive so praznine brez povezave med uradno znanostjo in vero, zlasti tiste, ki na podlagi, na primer marksizma, govorijo o vzgoji, ki pelje

mladega človeka po bleščeče osvetljeni cesti in potem - tema. Tudi vzgoja na verski podlagi lahko v današnjem času zapelje v slepo ulico slehernega človeka, ki ne izhaja iz resnične vere v Kristusov evangelij. Zato je treba poznati eno in drugo. Tam, kjer preneha vidno, se nadaljuje nevidno, oziroma kjer je izničen progres, nastaja fides, kar pomeni, tam kjer obstane um, zaživi vera...

INDIVIDUUM

*Rojen z neizčrpnim "moraš!"
v ledeni stepi mesečeve svetlobe.
Veter! Objemi plod in daj mu ime.
Od nekod glasba in vpitje.
Globoko odmeva peklenško brezno.
Slišijo se botri velikega Boga
skozi smeh pozabljenih pradedov,
ki so izpili togoto in vpili zbogom:
zarjam, ki v brezkončnost
podaljšujejo najbolj prekleto pleme,
in dnevom licemerstva,
ki so od ljubezni zgradili Golgoto.
Veter! Potolaži ga z najlepšim
pozdravom neba in bakle močne
mu razvnemi, ker mu pojema vid.
Krvava lava vre,
sramotne žge gozdove.
Z večnim znamenjem okrašeno bodalo
mu zabada v onemoglo srce.
Še enkrat naj bodo prekleti žreci,
ki so ti dali dušo.*

INDIVIDUUM - ČLOVEK

"ČLOVEK" - ("SUPERČLOVEK") - NEČLOVEK

Človek in žival imata po anatomski zgradbi dihanje, srce in možgane.

Človekove možgane imenujemo pamet ali um.

Smo ljudje z različno mero DUHA, SRCA IN UMA.

D - DUH - SKRIVNOST, ki je nedoumljiva za vse ljudi na Zemlji. Ta skrivnost je skrivnost za vse ljudi na Zemlji in vera po kateremkoli verovanju v Boga - stvarnika.

Na primer: po krščanski veri, verovanje v sveto Trojico: Boga - očeta, Sina in svetega Duha. Sveti duh je vdihnjen samo človeku.

Pojme teh treh vrednot slehernega človeka lahko definiramo takole:

P- duša ali psiha (grško-mitol. pojem), ki je vdahnjena vsemu živemu na Zemlji za dihanje in je nevidna.

O- fizični organ - srce v obliki črke o ali hruške

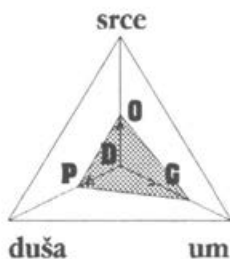
G- um (lat. genius), fizični organ ali možgani.

"ČLOVEK" - negativnost izvirnega človeka

Torej, vse tri vrednote, DUŠA, SRCE in UM so pri človeku napojeni z DUHOM, za razliko od živali, ki ima le dušo (dihanje).

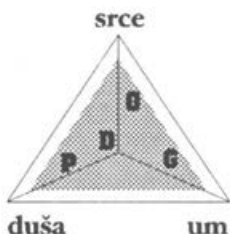
Ta vpliv DUHA oplemeniti človekove vrednote DUŠE, SRCA in UMA v univerzalnem smislu intuitivnih in znanstvenih vrednosti.

To oplemenitev lahko imenujemo POGUM individuum ali slehernika.

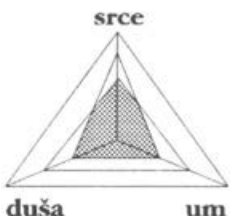
Vsota teh treh vrednot slehernega človeka je površinska vrednost, ki se razlikuje od individuum do individuum.

Na takšen način je možno razmišljati o človeku z ozirom na duševne, srčne in umske vrednote ter dobljeno površino, ki jo imenujemo POGUM ŽIVLJENJA.

Zagotovo je nemogoče, da bi se človekove vrednote enostransko približale zunanjemu trikotniku.

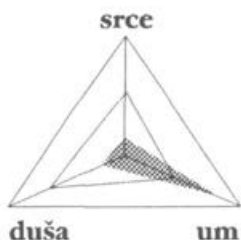
To pomeni, da človek nikoli ne preseže sebe in je vedno človek z manjšim ali večjim pogumom.

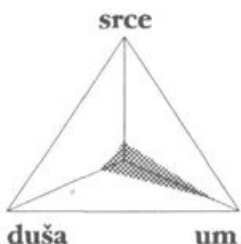
Za sodelovanje dveh zakoncev je pomembna skupna površina ujemanja njunih pogumov.

Nujno je, da je ta površina nad 60% površine večjega trikotnika.

Ta ljubezen je ljubezen s predznakom +; $(+) + (+) = +$, zato, ker se površini seštevata.

Nezadostna skupna površina ujemanja pogumov dveh zakoncev.

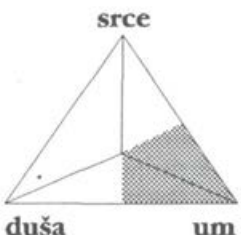

Siromaštvo poguma (DUHA) pri človeku nastane takrat, ko UM napreduje na škodo DUŠE in SRCA. Človek se spreminja v "človeka".

Um je postal popolnoma vodilen, ko je zanemaril DUHA.

V težišču trikotnika namesto točke D je točka Hd - Hudobni duh.

Duša, SRCE in UM eksistirajo še samo organsko ali fizično.

Torej, fizično so prisotne vse tri vrednote življenja, vendar je UM postal vodilen, ker je izničil svojo odvisnost znotraj človeka (individuuma) in zapustil vesoljna znamenja DUHA.

V tem primeru POGUMA življenja več ni, pretvoril se je v pogubo in od vrednosti človeka je nastal "ČLOVEK", "SUPERČLOVEK" in NEČLOVEK, ki za interese "ČLOVEKA" oz. "SUPERČLOVEKA" uničuje ČLOVEKA.

TO JE DUHOVNA SMRT INDIVIDUUMA.

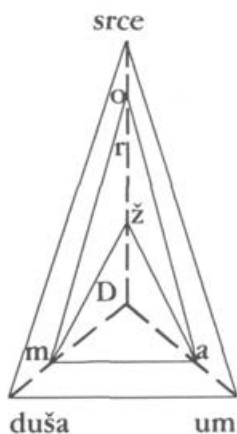
S TAKŠNIM NAPREDOVANJEM JE NAŠA CIVILIZACIJA NA POTI V POGUBO.

Zemeljski rezon (smisel, upravičenost, razlog):

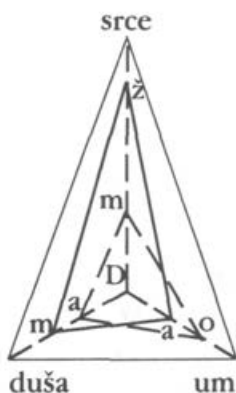
Kdor ima SRCE, ima DUHA in UM (pamet).

Vesoljni rezon:

Kdor ima DUHA, ima SRCE in več UMA.

- moški ali
ženski trikotnik:
m - ž - a
ali
m - o - a
- r - razlika

Dva individuuma različnih spolov, ne zakonca, temveč prijatelja, se ljubita duševno. To je ljubezen s predznakom -; $(-) + (-) = -$

To obliko ljubezni potrujeta s skupnim mišljenjem - UMOM ali z zavestjo, kar je vrednota trdnosti DUHA. Razlika (r) je samo v ljubezni. Ta razlika znaša 40% relacije DUH - SRCE med točkama o - ž.

Za takšno prijateljstvo velja, da ga vodi duh razumevanja. V tem trikotniku ni in ne more biti umskih razlik, ker so te zaradi prijateljstva pridušene kot vrednote slehernega individuuma.

Z zmanjševanjem razlike (r) nastaja subjekt poltene ljubezni. Ko se takšna ljubezen ujame v isti točki dveh individuumov, se takoj razhajata vrednosti DUHA, ki povzroči razliko UMA pri obeh individuumih. Ni več razlike (r).

Po razdoru vrednot nastaja značilno formiranje dveh trikotnikov obeh individuumov. Ta vez ali neujemanje nima skupne površine, torej v tem razmerju ni POGUMA življenja.

Takšna ljubezen je lahko samo ljubezen dveh svobodnih individuumov, sposobnih ali dozorelih za trajno ali zakonsko povezavo, če za to obstajajo predispozicije vrednot DUHA, ki kot SKRIVNOST napoveduje, ali pa ne, takšno vez iz morebitnih verskih, socialnih ali podobnih pravnih razlogov.

IŠČEMO ČLOVEKA

*Zakaj si vse bolj želimo
zgrešene atrakcije uma,
siromaštva duha in ljubezni?
Iščemo človeka!
Zbežal je um.
Iščemo človeka,
ki lahko povrne
srcu in duši
pogum.*

*INOVATORJA
ZA
INOVACIJO
"ČLOVEK".*

*Za to inovacijo
ni nagrade.
Delajte kot do sedaj...
Ali:
Dobro za dobro,
poceni za poceni,
lepo za lepo,
pravično za pravično,
ljubeznivo za
ljubeznivo...*

*Za "vesoljno nagrado"
je razpisana H - bomba
vsemu živemu
od zemlje do vesolja.*

*Iščemo človeka,
da vrne um.
Iščemo človeka,
čigar pogum
zmore preprečiti
katastrofo!
Iščemo človeka,
ki se zaveda
moči in nemoči.
Iščemo človeka,
ki pozna
optimum.*

*V optimumu je
vsebovan
pogum človeka.
To je rešitev,
to je formula
sodobnega veka.*

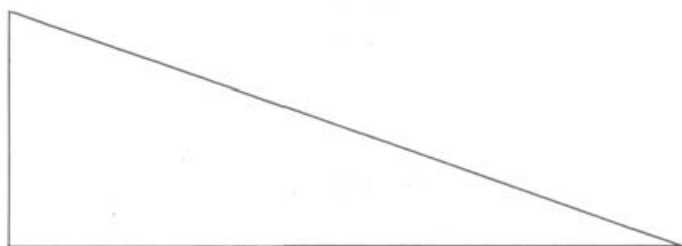
*Hrepenite po duhovnih darovih,
zlasti pa, da bi prerokovali.
"Kajti kdor jezik govori, ne
govori ljudem, ampak Bogu;
nihče ga namreč ne razume,
skrivnosti pa govori v Duhu;"²
"kdor pa prerokuje, govori
ljudem v spodbudo in
osrečevanje in tolažbo."³*

**Iz sv. pisma nove zaveze,
Apostolska dela /1 Korinčanom/
pogl. 14, vrstice 2 do 39.**

DUHOVNO IN MATERIALNO BOGASTVO INDIVIDUUMA

A. Materialno bogastvo

Dobro duhovno in materialno vzgojen človek je kot rudnik. Po vseh pripravljalnih delih lahko začnemo z eksploatacijo rudnega bogastva ali zaklada. Tako tudi mlad človek po pridobljenem poklicu začne služiti svoj "kruh". Njegovo "rudno bogastvo" ali zaklad je mladost, potencial vzgojnega zaklada in doseženo znanje.

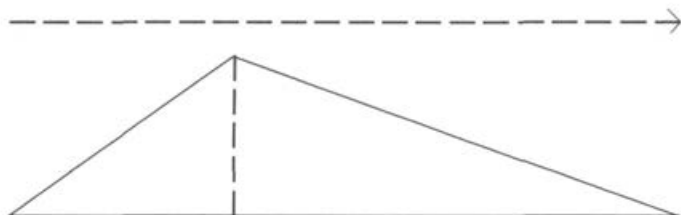
sl. 1

----->
začetek eksploatacije konec eksploatacije
(rudnik - človek) (rudnik - človek - izčrpan)

Ne glede na variante na relaciji znanje - izkušnje, na začetku delovne dobe izkušnje nadomešča pridnost ali delovna zagnanost, vse skupaj (rudnik in človeka) pa lahko poenotimo z materialnim trikotnikom sl. 1.

Ta primerjava nam res pokaže le materialni odnos ali eksploatacijsko obdobje, toda s človeškim vzgojnim in duhovnim življenjem se ne ujema, posebej ne s tistim obdobjem človeka, ki se pri odpiranju rudnika imenuje "priprave" - pri človeku pa "vzgoja".

V tem primeru to ponazorimo:

1 - zgodnje vzgojno obdobje	4 - postaktivno živ. obdobje
2 - dokončno vzgojno obdobje	5 - za povprečno živ. obdobje
3 - aktivno živ. obdobje	6 - "priprave" na začetek eksploat.

B. Duhovno bogastvo

Čas v obdobju 1 - 3 je večinoma pester in materialno smiseln oziroma dojemljiv skoraj pri vsakem individuumu, toda v obdobju 4 lahko pride do dolgega časa in celo do življenjskih dramatičnih dogodkov. Zakaj?

V takšnem stanju je vse brez smisla za slehernega človeka, ki je pozabil na duhovno življenje. To izhaja le iz edinega vrelca na tej zemlji

- iz vere v stvarstvo oziroma v onostranstvo ali posmrtno življenje.

Ta duhovni zaklad dosežejo le tisti, ki ga zbira-
jo skozi celo življenje oziroma v obdobju 1 - 4.

Zemeljsko točko izravnave takšnega življenja pa
lahko ponazorimo s trikotnikom na sliki 3.

Očitno sta si materialni in duhovni zaklad ob-
ratno sorazmerna in zaradi tega v ravnovesju. To
ravnovesje je bolj ali manj življenje brez "dolgov"
v tostranstvu ali izravnava vredna človeškega ime-
na. Proti koncu življenja se duhovno bogastvo pri
verniku večja in olajšuje prehod v onostranstvo.

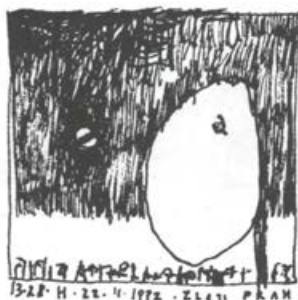
Duhovno (versko) življenje, ki je izvir za vse
oblike posvetnega življenja, je kot celota protiutež
vsem oblikam posvetnega življenja. Vsebovano je
v humanistično ateistični vzgoji otroka, ki ne po-
glablja verskega življenja.

Prav zaradi tega ima tako vzgojen človek, vezan za materialno (ali ateistično), samo materialni trikotnik, po katerem z materialnim črpanjem slabi proti koncu življenja tudi duha.

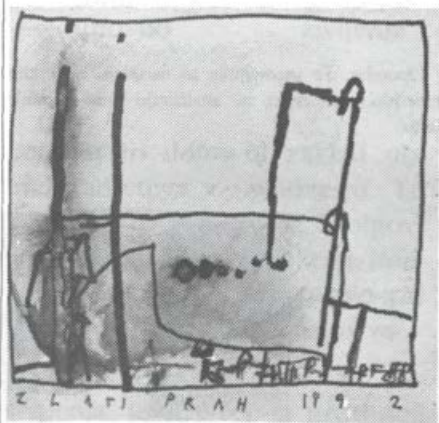
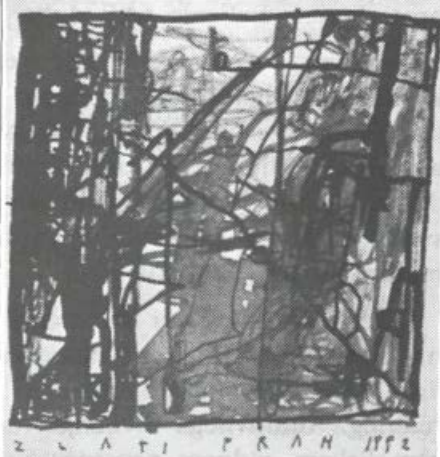
Duhovno (versko) življenje reflektira DUHA v ateistično življenje kot vrednoto skupnega pomena, ki "počlovečuje" v skupnem prostoru ateistično usmeritev. Kljub temu ateistično usmerjen individuum ne zazna (verske) duhovnosti. Izčrpa vse svoje vrednote (materialne in humanistične) po materialnem trikotniku.

Torej materialno ali ateistično dožemanje življenja nima zemeljske izravnalne točke, toda s svojim humanističnim dožemanjem zvišuje potencial realnega duhovnega življenja vernika v skupnem zemeljskem, vidnem prostoru življenja. Deluje kot kontrola skupnega dejanskega, pospešuje progres; je v ravnovesju z duhovnim verskim, ki je "čuvaj" vesoljnih božanskih vrednot.

Opomba: Te utemeljitve se nanašajo na optimalne vrednote v celotnem zemeljskem prostoru, ne analizirajo samo sedanjega splošnega, neurejenega stanja.

P
O
T
O
P
I
S

**Borut
Korun**

**KAČA
IN
JAGUAR**

Teotihuacan - Kraj bogov

Prišel sem do ene tistih kamnitih kačjih glav, ki so nemo štrlele iz piramide. Med njimi so se vklesana v kamen vila njihova gibka telesa, pokrita z luskami, in se končevala z obročki na repu. Med valujočimi telesi teh kamnitih klopotač so bile vklesane hiše morskih polžev. Na vseh zgornjih stopnicah nad njimi pa so namesto kačjih glav iz kamnite piramidine površine štrlele glave nedoločljivega luskinastega vodnega bitja z velikimi okroglimi očmi.

Najzanimivejše so bile kače in njihove skoraj dva metra dolge glave. Okrog vratu so imele ovratnik iz nečesa, kar bi lahko bilo listje neke rastline ali ali perje neznane ptice. Barva, ki je nekoč krasila vse te glave in vsa ta telesa, se je v teku stoletij že izgubila. Zdelo se je, da so ohranjeni tu in tam le sledovi.

Bilo je, kot da bi stal pred veliko kamnito gotsko katedralo z nešteti kipi in ne vedel ničesar o srednjeveških svetnikih ne o škofih in kardinalih, pokopanih v njej, ničesar o biblijskih zgodbah. Še več - kot da ne bi vedel ničesar o krščanstvu. Vse kar so govorile tiste glave, je bilo nekaj približnega in nedoločnega, en sam vodni, plodnost prinašajoči mitološki svet čudnih plazečih se in plavajočih bitij. Nekaka v kamen vklesana himna rekam, jezerom in njihovim živalskim prebivalcem pa tudi deževnim oblakom, ki se dež prinašajoči, težki in temni, velikim vodnim kačam podobni vlečejo preko sivega neba.

Velike kamnite glave, negibno in topo boljšeče štrlijo iz ogromnega piramidnega telesa, pa kažejo poleg kačjih tudi mačje poteze, značilnosti zveri, ki je poleg kače že od nekdanj vladala temnim pragozdnim nočem. Kačja glava je poleg luskin in ovratnika iz listja ali perja kazala odprto zversko žrelo z nanizanimi velikimi jaguarskimi zobmi. Tudi zgornji del gobca z nosnicami, pa tudi oči in naznačena ušesa so bila popolnoma mačja.

Stopil sem pred kamnito glavo in si jo z vseh strani podrobno ogledoval. Ničesar drugega mi ni povedala. Ničesar iz svojega dolgega enoličnega življenja ni hotela izdati. Nemo in mrtvo je boljčala v sončno popoldne, v kamenje le nekaj metrov oddaljene druge piramide, v ljudi, ki so prihajali, si ogledovali in fotografirali, se glasno pogovarjali in odhajali naprej.

Stopil sem na Cesto mrtvih, na kot z ravnilom potegnjeno, ravno, skoraj dva kilometra dolgo in nekaj deset metrov široko cesto, ki je počasi in v

stopnicah dvigajoča se delila ruševine nekdanjega velikega indijanskega mesta na dve polovici. In na obeh straneh so se vrstile majhne stopničaste piramide brez vrhov, kot odsekane zaradi delovanja stoletij, med njimi pa komaj odkopani nizki griči, ki skrivajo ali le deloma razkrivajo vulkansko kamenje nekdanjih stavb.

Po širokih slavnostnih stopnicah sem se dvignil na naslednji del ceste, ki je še naprej potekal skozi mrtvo mesto, naravnost tja, kjer sta se dvigovali dve veliki piramidi, Piramida sonca in Piramida meseca. Bili sta neprimerno višji kot katerakoli druga ohranjena ali napol porušena stavba tega že zdavnaj opustelega mesta iz nekdanjih indijanskih časov.

Temno kamenje stavb, ponekod rdečerjavo, drugje skoraj črno ali sivo, je štrlelo iz rumenkastih suhih tal in razkrivalo, da marsikje stavbe še niso povsem odkopane, da se nadaljujejo navzdol v grušč in pesek, s katerim so jih zasula stoletja.

Dohitel sem Blaža, tega večnega slovenskega popotnika, ki je v lečo fotoaparata lovil široko in čokato Piramido meseca, ki je stala daleč zadaj, kjer se je končevala Cesta mrtvih.

Srečala sva se na letališču mehiškega glavnega mesta. Priletel sem s Kube, on pa je nekaj dni pred tem prispel iz Gvatemale. Obiskal je Ivana, ki se je v Mehiki že drugo leto posvečal arheologiji in ki me je pričakoval. Namesto enega sem na letališču potem zagledal dva znana obraza. Po nekaj minutah, ki smo jih prebili ob pivu in kjer smo si na hitro izmenjali nekaj najpomembnejših novic, smo se prepustili podzemski železnici, krvo-

toku največjega mesta na svetu, temu silovitemu podzemskemu pulziranju in utripanju, ki požira in spet na drugem delu mesta izbruha neverjetne množice ljudi in brez katerega bi se v tem mestu v nekaj urah vse zaustavilo.

Blaž ima v mehiški prestolnici nekaj znancev (kot verjetno povsod po svetu) in ti so nama prepustili prazno in nekoliko opremljeno stanovanje. Takih ugodnosti seveda nisem pričakoval. S toliko večjim veseljem sem se prepustil mestu.

To popoldne sva jo mahnila v Teotihuacan, v ostanke največjega indijanskega mesta vseh časov, ki pa je bilo v ruševinah že davno pred prihodom španskih osvajalcev.

Piramido sonca in Piramido meseca so tako imenovali že Azteki, kačje oziroma zmajeve glave in glave tistega sluzastega luskinastega bitja pa so skupaj s piramido odkopali šele v novjšem času in jo imenovali Quetzalcoatlov tempelj.

Šla sva po Cesti mrtvih in si ogledovala izdelke domače obrti in neskončno število okusno narejenih kopij, ki so jih sedeč po nizkih zidovih ponujale skupine domačinov.

Na desni, v napol ohranjenem prostoru - delu nekdanjega templja, je bila stena s freskami. Ena sama slika pravzaprav, ena sama žival, ki ni skrivala svojega porekla, čeprav ji je manjkala ravno glava. Puma ali pa jaguar, ena od obeh velikih mačk novega kontinenta je bila upodobljena z vitkim telesom in mogočnimi strah zbujujočimi kremplji. Velika mačka, ki si je davno nekoč prav

zaradi svoje zverskosti in zaradi nakopičene življenjske, spolne, plodnostne in drugačne sile priporila vstop v svet indijanskega bajeslovja.

Kača in velika mačka sta nekoč poosebljali vse strahove, vsa upanja, vse življenjske sile. Kača, velika boa, anakonda ali pa klopotača. Ena živeča v vodi in prinašalka dežja, druga, ki se tudi zvija kot curek vode in ki prav tako spominja na tok lene reke ali na počasno premikanje oblakov, pa prinaša tudi smrt v svojem strupu. Vse pa je skrivnostno in nerazumljivo, nedosegljivo ter nepredvidljivo, kot so že vedno bili bogovi na vseh celinah.

Stopila sva na široke temne stopnice, ki so vodile proti vrhu največje odkopane in deloma obnovljene stopničaste piramide stare Amerike. S svojo telesno pripravljenostjo sem bil takrat, v prvih dneh svojega dolgega potovanja, še dokaj na psu. Vse zadnje tedne pred odhodom sem tičal še v knjigah in pripravah. Svoje pa je prispevalo tudi močno mehiško, čeprav že novembrsko sonce. Preden sva priplezala do vrha Sončne piramide, sem nekajkrat postal, z izgovorom, da bi si ogledal okolico seveda.

Bilo je veličastno, čeprav so bile le ruševine. V Vodiču po Mehiki, v katerega sem pokukal na vrhu, je pisalo, da pokriva ožji ceremonialni center štiri kvadratne kilometre, stanovanjska naselja "boljših" ljudi okrog tega nadaljnih triindvajset kvadratnih kilometrov, vse ostalo, kar je bilo nekoč mesto in od česar so ostali le neodkopani sledovi revnih naselij, pa še stoosemindvajset kvadratnih kilometrov.

Tak je Teotihuacan, v dolini med oblimi hribi; v dolini, ki je bila sedaj na začetku sušnega obdobja še kolikor toliko zelena, z belimi vasmí, prijaznimi kolonialnimi cerkvami, z nasadi sivo-zelenih evkaliptusov in dreves, ki so jim okolišnji Otomiji rekli piru in ki ima akaciji podobne drobne liste.

Začudenim španskim kronistom, ki so med vesplošnim fanatičnim uničevanjem hoteli tudi kaj ohraniti, so preživeli azteški velikaši pripovedovali nenavadne zgodbe. O svoji azteški zgodovini, svojih vladarjih, mestu Tenochtitlan, ki so ga zgradili na otoku jezera Texcoco, o ljudstvih, ki so pred tem živela na sicer plodni, a vedno bolj sušni mehiški planoti - Toltekih in Olmekih, in o tistem, kar je bilo še starejše. O tem kar so zgradili in ustvarili bogovi, o Teotihuacanu, čigar piramide so tako visoke in mogočne, mesto pa tako veliko, da je skoraj nemogoče, da bi ga zgradili ljudje. Doba Teotihuacana je v njihovih pripovedih postala mračna doba bogov in njihovih zgodb, doba, ko niso nastajala le njihova mesta, ampak ves naš svet. Svet, ki so mu rekli Sonce, kajti ni sveta brez sončne luči, brez sonca in meseca. Ni življenja brez toplote, svetlobe in brez vode. O vsem tem govorijo kamnite figure in poslikane freske Mesta bogov, kajti prav to v jeziku Aztekov pomeni beseda Teotihuacan.

Mesto bogov torej zato, ker so bogovi prav tu, na tem mestu ustvarili sonce ter gibanje, brez katerega ni življenja.

Bogovi so to storili že kar petič po vrsti. Prvo Sonce, prvi svet oziroma kar prvo veselje so

uničili jaguarji, ta v zverski preobleki nakopičena življenjska sila, ki se kot velika mačka s svetlečimi se očmi plazi po globinah pragozda.

Potem ko so minili milijoni let, so drugo Sonce uničili silni viharji. Spet je bila ena od sil, ena od prenakopičenih energij, ki so vladale svetu Indijancev, kriva za smrt vesolja. Tretje Sonce so pokončali izbruhi ognjenikov, četrto pa voda, vesoljni potop - kot v biblijskem mitu.

In prav v Teotihuacanu so bogovi poskusili petič! Toda iz nič ne nastane ničesar. To so vedeli tudi bogovi. Prav zaradi tega je gibal vesolja žrtev. Le tisti, ki nekaj da, lahko kaj dobi. To je bila logika indijanskega vesolja in indijanskih bogov. Če so hoteli ustvariti novo, peto vesolje, so se morali žrtvovati. Za nastanek vesolja je bila potrebna žrtev božanstva, za njegovo ohranjanje pa so zadostovale človeške žrtve. In tako so prav tu v Teotihuacanu bogovi pripravili veliko grmado in jo zažgali. Plameni so medlo osvetlili temačen prostor, neskončno praznino nič, v katerem je obstojala le volja bogov. Prvi se je žrtvoval brez pomisleka, drugi se je pred strahotno vročino goreče grmade obotavljal.

Azteki, ki so to zgodbo pripovedovali patru Sahagunu in drugim zapisovalcem kulturnega izročila, so trdili, da je bil prvi bog, ki se je brez pomislekel vrgel v ogenj, Quetzalcoatl - Pernata kača. Tisti bog torej, ki je pozneje ustvaril tudi ljudi in njihovo hrano - koruzo, bog, ki je svoje ljudi hkrati poučil o vseh spretnostih, veščinah, umetnosti in jim prinesel kulturo.

Po žrtvovanju obeh bogov sta se v temini vesolja prikazala Sonce in Mesec, ki nam razsvetljujeta

dan in noč. Da pa sta se vesoljski telesi začeli gibati, je bila potrebna žrtev prav vseh bogov.

Tako je nastalo Peto sonce, naš sedanji svet, naše vesolje, svet in čas, v katerem živimo. Azteki so trdili, da to dokazujeta obe piramidi, ena posvečena Soncu, druga Mesecu, nemi priči ti-stega pradavnega dogajanja, kamnita simbola obeh vesoljskih izvorov luči in toplote.

V Teotihuacanu je seveda vedno dovolj turistov. Hodijo po Cesti mrtvih, kupujejo spominke in se drenjajo po vrhovih obeh piramid. Fotografirajo in hvalijo, kot turisti vsepovsod. Hvalijo lepoto narave in starost ruševin in grajajo vedno pre-visoke cene.

Midva sva vrh piramide sedela večji del molče, zatopljena vsak v svoje misli. Gledala sva ruševine in razmišljala, da se bo treba vrniti v štirideset kilometrov oddaljeno mehiško prestolnico, v največje mesto našega sveta, ki je peti po vrsti ali katerikoli pač, ter največje mesto tega planeta, ki je temu primerno hrupno in ima najbolj onesnaženo ozračje, kot si ga je moč zamisliti.

Bogovi očitno ne premorejo dosti domišljije. Vedno počenjajo pomembne stvari na mestih, ki so si blizu, oni so tisti, ki ponavljajo zgodovino. In dvomim v njihovo popolnost, kakor tudi v popolnost njihovih stvaritev. Če bi bili svetovi, ki so jih ustvarili, popolni, jih ne bi bilo treba kar štirikrat uničiti in poskusiti znova. Tudi Ciudad Mexico, sodobni Tenochtitlan, največje mesto sveta, je prav zaradi teh božjih pridevnikov vse prej kot božanski.

Ker sem spotoma hotel videti še nekaj fresk, sem pustil Blaža naprej. Sonce se je rdeče in veliko bližalo obzorju, ko sem pritekel do postaje v bližini muzeja. Avtobusni šofer je nestrpno potrotil, Blaž pa je, ko sem sedel k njemu, nekaj zagodel o tem, da ima z menoj same težave.

Največje mesto našega časa in mesto, kjer so se žrtvovali bogovi, da bi lahko ustvarili veselje, sta si le štirideset kilometrov narazen. Oba imata nekaj božjega. A če je v enem to le spomin in tišina stoletij, so presežniki Mexica drugačni. Teotihuacan je podoben ruševinam Salomonovega templja, Mexico pa je nekak sodobni Babilon. Že mnogo kilometrov, preden smo prispeli, so ga najavljali sivorumeni oblaki iz tovarn v severnih predmestjih, dim, ki se kot zavesa vleče nad vsem vlemestom, kot od daleč vidna zavesa, katere najdrobnejši sestavni deli so venomer dražili moja pljuča in me silili k pokašljevanju.

Ko z avtobusom prodiraš v notranjost, se boječe sprašuješ in čudiš. Ni jasno, kako ta ogromni gomazeči in hrupeči mestni organizem sploh deluje, kako da se mu ne zamašijo žile, kako da ne odpove srce, in kako da se ne pomešajo in zavozlajo njegovi živci.

Mesto diha in utripa tudi pod zemljo. Pod njegovim asfaltnim površjem, v globinah nekdanjega jezera Texcoco, drvijo vlaki podzemske železnice. Drvijo po črnih rovih in se ustavljajo na razsvetljenih in čistih postajališčih. Reke ljudi se vsak trenutek valijo k tem postajam in z njih. In nekatere so okrašene z velikimi slikarijami iz davno minulega sveta, iz časov Tenochtitlana in Teoti-

huacana, s slikami grozljivih boginj, ki so jih same kačje glave in same lobanje. Te slike so narisane pripoved o potovanjih Aztekov, ko so revni in maloštevilni iskali kraj, kjer bi zgradili svoje mesto Tenochtitlan, tisti Tenochtitlan, ki so ga nekaj stoletij pozneje zavzeli in porušili španski konkvistadorji. Porušili in potopili v vodo in blato jezera, ki je potem izginilo, v globine, skozi katere sedaj drvijo vlaki podzemske železnice.

V vagonih sem se hočeš nočeš nagledal obdajajočih me obrazov. Jasno je, da sem gledal predvsem ženske obraze. A ne le zato, ker so bili pač ženski in ker bi me že kar v prvih dneh očarali vranječrni lasje, ki so te obraze obdajali, dolgi močni, nenakodrani, gladki indijanski lasje. Ne le zaradi rumenorjave gladke kože, napete preko izstopajočih ličnic, ampak tudi prav zaradi teh ličnic; ne le zaradi skoraj vedno nekoliko razprtih ustnic, med katerimi so se bliskali beli zobje, ampak tudi zato, ker so bile prav te ustnice in čeljusti pod njimi tako drugačne od tistih v Evropi, ker so bile izbočene in se je zdelo, da jih ustnice le s težavo prekrivajo in da zato raje kar razkrivajo tiste čvrste vrste belih zob. Predvsem pa zato, ker so bili vsi ti obrazi tako indijanski.

Ko sem natanko deset let pred tem prvič prišel v Mehiko, sem vsepovsod iskal Indijance. Po ulicah, na trgih, v malih krajih, v podeželskih vaseh. Večinoma so bila moja iskanja zaman. Iskal sem z napačnimi pričakovanji. Tokrat sem videval Indijance na vsakem koraku. Vsi ti temni obrazi, široki čez ličnice, z rjavkasto kožo, so pripadali

potomcem Aztekov, Toltekov, prebivalcem Teotihuacana, v katerem kljub Petemu soncu vendarle niso živeli le bogovi, potomcem Totonakov, Olmekov, Otomijev, premešanih med seboj in s stoletja prihajajočimi Evropejci. A indijanski element v genotipu sodobnega Mehičana močno prevladuje, čeprav prav ta Mehičan ne ve o indijanstvu svojih prednikov nič drugega kot to, kar so ga naučili v šolah. Pozabil je bogove svojih prednikov, pozabil njihov jezik. Pravih Indijancev, takih, ki živijo po indijanskih vaseh, ki jih zdravijo indijanski vrači in ki govorijo enega od menda kar osemdesetih indijanskih jezikov Mehike, je baje le še desetina prebivalstva. V časih revolucije, v kateri so prav indijanske množice sodelovale kot uspešna topovska hrana za koristi bolj premete-nih plasti, je bilo Indijancev še ena tretjina.

Tudi mehiška revolucija v začetku tega stoletja je žrla svoje zveste otroke, in to ne le tako, kot pripoveduje zgodba o revolucionarnem voditelju Emilianu Zapati. Mehiška revolucija je svoje indijanske otroke odtrgala od svojih korenin s pomočjo šol in industrializacijo, s cestami, ki so jih gradili, s knjigami, ki jih prav v Mehiki tiskajo več kot kjerkoli drugje v Latinski Ameriki. In prav pošastno šireči se Ciudad Mexico je vsrkal na milijone podeželanov, prebivalcev osrednje Mehike, ljudi, ki so v mestu upali najti boljše življenje in ki so ga v veliki večini tudi našli.

Mexico je postal mesto presežnikov. Postal je največje mesto sveta, mesto z najvišjim nebotičnikom Latinske Amerike, z drugim največjim mestnim trgom na svetu, mesto z najbolj onesnaženim

ozračjem, pa tudi najbolj kultivirano mesto najbolj kultivirane države južno od meje na Riu Grande, države, v kateri pa je gotovo vsak dan napad na kakšno banko. Zato pred vsako od njih stojijo oboroženi stražarji z brzostrelkami, čeladami in za krogle neprebojnimi jopiči.

Mexico je svobodoljubno mesto demokratične države, vendar v njem celo večnost vlada ena in ista stranka, je mesto olimpijskih iger in surovega pokola študentov, mesto Marijinega čudeža in predmestne revščine, mesto brezplačnih pouličnih telefonov in nadvse čiste in urejene podzemne železnice.

LISTNICA HOTENJ

V knjižnici Hotenj so doslej izšla naslednja dela:

- 1983 - France Balantič: V OGNJU GROZE PLAPOLAM
(ponatis, prepoveno)
- 1983 - Ivo Stropnik: ZLATI METULJI (RLV, pesmi)
- 1984 - Boris Kumer Božo: ZORA (AH1, pesmi)
- 1985 - Zdena Gajser: KAABA SANJALKA (AH2, pesmi)
- 1985 - Peter Rezman: PESMI IZ PREMOGA (RLV)
- 1985 - Peter Rezman: KRONOLOGIJA NEUSPEHA
(OKS, proza)
- 1985 - Josip Bačić: PORTRETI (ESO, pesmi)
- 1986 - Boris Salobir: MINEVANJE (samozaložba,
pesmi)
- 1987 - Mare Cestnik: PRAZNOVANJE KORAKOV (AH3,
proza)
- 1987 - Josip Bačić: PORTRETI (ponatis, pesmi)
- 1987 - Dušan Brešar: SLIŠIM SMEH LESNIH ČRVOV
(OKS, pesmi)
- 1990 - Andrej Krevzel: SELITEV POLETJA (AH4,
proza)
- 1991 - Ivo Stropnik & Peter Matko: REDČENA KO-
NJENICA (F1 - pesniški listi in grafična mapa)
- 1991 - Peter Rezman & Andrej Krevzel: ČRNO IN
ČRNO, RDEČE IN RDEČE, ZELENO IN
ZELENO (F2 - pesniški listi in grafična mapa)
- 1992 - Josip Bačić - Savski & Viktorija Meh: PIJANI
SPOMINI (F3 - pesniški listi in grafična mapa)

VSEBINA

903 *UVOD*

POSTUMNO

904 *Karel Klančnik - Jernej Roj: Pesmi*

PROZA

912 *Andrej Krevzel: Pokrajina v akvarelu*

925 *Rok Poles: Ocvirkovina*

943 *Marjan Kukovec - Quki: Košček absolutne resnice*

950 *Branko Medved: Alex*

956 *Damir Ocvirk: Zgodbica za labko noč*

POEZIJA

964 *Ivo Stropnik: Šest nožev v Bruta.*

969 *Josip Bačič - Savski: Nekdo, Brez svoje domovine, Težko je oditi*

972 *Branko Medved: Jutro*

973 *Marjan Kukovec - Quki: Črno krilo*

976 *Aleš Hartner: Noč ob reki*

977 *Peter Rezman: Črnogorska impresija.*

983 *Dušan Brešar: Vojne pesmi, Otroške pesmi,
Pamukki blues*

986 *Blaž Prapotnik: OO*

989 *Matjaž Šalej: Sonetni časi, Pesem Matjažu,
V pričakovanju pomladi, Sen*

- 993 *Matjaž Černovšek: Dan*
 994 *Hinko Jerčič: Dan, ko so delili otroke*
 995 *Magdalena Svetina - Terčon: Pesmi*
 997 *Andrej Rifel - Felan: Kamenprod*

PREVODI

- 999 *Arvo Valton: Sel*
 1004 *Barbara Frischmuth: Boljše življenje*
 1010 *Barbara Frischmuth: Vprašanje jedra*

FIDES

- 1013 *Josip Bačić - Savski: Komu ostaja svet;
Individuum*

POTOPIS

- 1027 *Borut Korun: Kača in jaguar*

LISTNICA HOTENJ

- 1040 *VSEBINA*

HOTENJA

Literarni almanah

Ustanovitelj in izdajatelj:

Zveza kulturnih organizacij Velenje

Uredniški odbor:

Marjan Kukovec Quki (predsednik), Matjaž Šalej,
Goran Milovanovič, Ivo Stropnik, Josip Bačić,
Dušan Brešar, Branko Medved

Naslov uredništva:

Šaleško literarno društvo Hotenja, Titov trg 4,
63320 Velenje, p.p. 144

Rokopise sprejema uredništvo literarnega društva Hotenja.
Prispevki naj bodo čitljivi, naj ne presegajo deset tipkanih
strani. Nenaročenih rokopisov in drugega gradiva ne vračamo.
Vsakemu prispevku priložite svoje podatke in natančen naslov.

Zbirka Šaleški razgledi 9

Uredil: Tone Ravnikar

Izdal: Kulturni center Ivana Napotnika Velenje

Zanj: Vlado Vrbič

Grafična zasnova : Stane Hafner & Studio R

Oblikovanje in stavek: Ljubiša Savović

Literarni almanah HOTENJA 11

Uredila: Marjan Kukovec - Quki in Matjaž Šalej

Lektorirala: Alenka Šalej

Ustanovila in izdala: Zveza kulturnih organizacij
Velenje

Naslovna stran in likovna oprema: Zlati Prah

Tisk: Grafika Prevalje

Naklada: 600 izvodov

Velenje, 1992

*Po mnenju ministrstva za kulturo RS, 415-28/92,
spada publikacija med proizvode,
od katerih se plačuje 5% davek od prometa proizvodov,
na osnovi 13. točke tarife številka 3.*

Doslej izšlo:

Zbornik Muzeja Velenje

*Prispevki k zgodovini
Šaleške doline*

Škale

Dvignjeni zastor

*Antologija šaleškega
pesništva*

Hotenja 10

Mlinškovo berilo

Šaleški zbornik

V pripravi:

*Šaleška dolina v srednjem
veku*

*Hribernikova zgodovina
Šoštanja*

V programu:

Zdravstvo v Šaleški dolini

*Šaleška dolina v 19. in
20. stoletju*

*Gustav Šilih: Beli dvor
(ponatis)*

*Šaleška v razvoju sloven-
skega slovstva*